

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra primární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Názory pedagogické a rodičovské veřejnosti na povolání učitele mateřské
školy v souvislosti s péčí o děti mladší 3 let**

Opinions of the educational and parental public on the kindergarten teacher
occupation in connection with care for children under the age of 3

Michaela Holá

Vedoucí práce: PhDr. Jana Kropáčková, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Názory pedagogické a rodičovské veřejnosti na povolání učitele mateřské školy v souvislosti s péčí o děti mladší 3 let“ vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 7. dubna 2015

.....

podpis

Velice bych chtěla poděkovat PhDr. Janě Kropáčkové, Ph.D., za odborné vedení, trpělivost a cenné rady, které mi poskytla během zpracování bakalářské práce. Také za laskavost, vstřícnost a čas, který mi věnovala. Dále bych chtěla poděkovat všem osloveným respondentům, a to ředitelkám mateřských škol, učitelkám mateřských škol a rodičům dětí, za jejich pomoc při realizaci výzkumného šetření. Velké díky patří i mé rodině a příteli za podporu, kterou mi při psaní této bakalářské práce poskytli.

ANOTACE

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku profese učitelky mateřské školy a péči o děti mladší tří let. Teoretická část je věnována vymezení pojmu profese „učitel mateřské školy“, problematice pregraduální přípravy učitele mateřské školy, profesním kompetencím, právním normám vztahující se k učitelské profesi a problematice týkající se péče o děti mladší tří let.

Praktická část byla realizována formou dotazníkového šetření u dvou skupin respondentů, rodičů a učitelů mateřských škol. Byly zjišťovány jejich názory související se zařazením dětí mladší 3 let do mateřské školy. U skupiny učitelů mateřských škol bylo následně provedeno porovnání názorů učitelů z Prachatic a blízkého okolí a učitelů z Prahy.

KLÍČOVÁ SLOVA

profese, mateřská škola, učitelka mateřské školy, dítě předškolního věku, péče o děti mladší 3 let, jesle, negraduální příprava učitelek mateřských škol, podmínky předškolního vzdělávání.

ANNOTATION

This Bachelor thesis focuses on the issue associated with the kindergarten teacher and care of children under three years of age. The theoretical part addresses the definition of the term “kindergarten teacher” profession and issues of the pre-graduate training of kindergarten teacher, professional competences, legal rules relating to the teaching profession and issues relating to care of children under three years.

The practical part was carried out in form of questionnaire survey in two groups of respondents, parents and kindergarten teachers. Their opinions on the inclusion of children under the age of three to kindergarten were gathered. Then within the kindergarten teachers group, the responses from teachers working in Prachatic and its surroundings were compared with responses from their colleagues from Prague.

KEYWORDS

profession, kindergarten, kindergarten teacher, pre-school age child, care of children under 3 years of age, nursery, non-graduate training of kindergarten teachers, conditions of pre-school education

OBSAH

Úvod.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Profese „učitel mateřské školy“	8
1.1 Proměna role učitele.....	10
1.2 Kvalifikace učitelek předškolního vzdělávání	12
1.2.1 Historický vývoj profesní přípravy učitelek	12
1.2.2 Současný stav kvalifikace učitelek	14
1.3 Stávající a budoucí úkoly profesní přípravy	16
1.4 Legislativa	17
1.5 Kompetence učitele mateřské školy	18
2 Svět dítěte mezi druhým a třetím rokem života.....	21
2.1 Charakteristika vývoje v druhém roce života.....	21
2.2 Potřeby dětí	23
2.2.1 Model potřeb podle Matějčka.....	24
2.2.2 Modely potřeb dle jiných autorů	25
2.3 Cíle předškolní výchovy.....	26
2.4 Zajištění péče a vzdělávání dětí v raném věku.....	27
2.4.1 Jesle	30
2.4.2 Mateřská škola.....	31
2.5 Začlenění dětí mladších 3 let do mateřské školy a význam pro učitele	32
2.6 Přínos mateřské školy pro dítě	33
2.7 Význam rodičů v oblasti vzdělávání a rané péče	34
3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.....	35
4 Závěr teoretické části.....	36
II. PRAKTICKÁ ČÁST	37
5 Formulace problému.....	37
6 Cíl výzkumného šetření	37
7 Charakteristika výzkumného šetření	37

8	Použité metody výzkumného šetření	38
9	Popis a průběh výzkumného šetření	40
10	Vyhodnocení výzkumu.....	41
10.1	Vyhodnocení dotazníků pro rodiče dětí	41
10.2	Vyhodnocení dotazníků pro učitele mateřských škol	50
11	Shrnutí výzkumného šetření	66
	Diskuse.....	68
	Závěr	70
	Seznam použitých informačních zdrojů.....	72
	Přílohy.....	77

Úvod

Volba tématu bakalářské práce souvisela se skutečností, že profese učitelky mateřské školy je pro mě určitým snem a povoláním, které bych po vystudování Pedagogické fakulty Univerzity Karlovi v Praze chtěla vykonávat. Problematice profese učitelky mateřské školy je věnována převážná část teoretické části. V té se zabývám historickým vývojem této profese a zvyšujícími se nároky, které jsou na učitelky v mateřských školách neustále kladeny a zároveň kompetencemi těchto pedagogických pracovníků.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá péčí a vzděláváním dětí v raném věku, které se v současné době stává velmi často diskutovaným tématem. Seznamuji s možnostmi zařazení dětí v jeslích či mateřských školách a vlivem na děti mladší 3 let po jejich umístění do těchto zařízení. Na fakt, že stále více rodičů, se „pokouší“ zařadit do mateřských škol děti mladší 3 let, reaguji v teoretické části bakalářské práce, kde se zabývám potřebami a možnostmi zajištění péče o děti v této věkové kategorii. Dále pak se zabývám tím, s čím souvisí specifika výchovných prostředků u takto malých dětí a jaký vliv má zařazení těchto dětí na přípravu i samotnou práci učitelky mateřské školy.

V praktické části pomocí dotazníkového šetření jsem zjišťovala, jaké jsou názory rodičů na zařazování dětí mladších tří let do mateřské školy, či jiných zařízení, a jejich důvody. Z dotazníků pro učitelky mateřských škol se pokusím zjistit, jaký je jejich názor na zařazování dětí mladších tří let do předškolní výchovy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Profese „učitel mateřské školy“

Profese „učitel mateřské školy“ prochází kvalitativním vývojem (Šmelová, Nelešovská, 2009). V knize autora Průchy (2002, 2013) můžeme nalézt odkaz na vysvětlení výrazu „učitel“, kterým je podle něj osoba, jež do výkonu své práce zařazuje předávání svých poznatků, dovedností a postojů, které jsou zahrnuty v rámcových vzdělávacích programech pro žáky a studenty spadající pod vzdělávací zařízení nebo instituci. Pod označením pojmu učitel, přitom můžeme zahrnout jen osoby, které přímo vykonávají vyučování žáků, v případě mateřských škol realizují vzdělávání dětí předškolního věku.

Vývoj profese „učitel předškolní výchovy“, jež se označuje jako „učitelka“ mateřské školy, je ve srovnání s ostatními učitelskými obory poněkud kratší. Na vysokoškolské úrovni se s oborem pro učitele předškolní výchovy můžeme setkat jen pár desítek let. S jejich vývojem jsou spojeny tři významné mezníky a těmi jsou: vznik studijního oboru *Předškolní pedagogika* pro učitele mateřských škol, vznik studijního oboru *Pedagogika předškolního věku* a vznik bakalářského studia oboru *Učitelství pro mateřské školy* na Pedagogické fakultě UK v Praze. Od roku 1993 najdeme obor Učitelství pro mateřské školy na více pedagogických fakultách, do nichž se posléze rozšířil (Opravilová in Spilková, Hejlová, 2010, Burkovičová, Kropáčková, 2014).

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 563/2004 Sb.“), pracuje s označením „učitel“. S pojmem „předškolní pedagog“ se setkáváme v tzv. „Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání“ (2004). Termíny „učitel“ a „pedagogický pracovník“ bývají často slučovány, coby slova stejného významu, což však není přesné. Zákon č. 563/2004 Sb. definuje, že pedagogickými pracovníky jsou současně s učiteli také speciální pedagogové, vychovatelé, pedagogové volného času, psychologové i další. Všechny tyto profese jsou součástí širší profesní skupiny, která nese název „pedagogický pracovník“. Jelikož je podzákonným ustanovením Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004), je nutné se dále řídit zákonného pojmu „učitel mateřské školy“, ale s ohledem na genderové uspořádání budeme nadále pracovat s termínem „učitelka mateřské školy“ v souladu se současnými pedagogy (Průcha, 2009, Burkovičová, Kropáčková, 2014). V Pedagogickém slovníku z roku 2013 můžeme dohledat, že v dnešní

mateřské škole nalezneme pro děti málo mužských vzorů. Tento fakt je způsoben tím, že téměř 100% pedagogů v předškolním zařízení tvoří ženy. Ze statistik vyplývá, že v České republice máme jen 27 mužů mezi dvaadvaceti tisíci ženami.

Učitel je nejčastěji definován jako: „*Obecně osoba podněcující a řídící učení jiných osob, vzdělavatel. Jeden z hlavních aktérů vzdělávacího procesu, profesně kvalifikovaný pedagogický pracovník, vykonávající učitelské povolání. Na kvalitě učitelů do značné míry závisí výsledky vzdělávání. Sociální status učitelů je závislý na významu a hodnotě, které jsou přisuzovány vzdělávání ve společnosti.*“ (Průcha, Waltrová, Mareš, 2009, s. 326).

Z této definice je patrné, že pedagogická způsobilost je nutnou součástí každého pedagoga. Proto je velmi důležité vzdělání, kterého dosáhl při své přípravě na profesi učitele, do kterého spadají získané znalosti a dovednosti (Syslová, 2013a).

Úkolem učitelky v mateřské škole je pomáhat dítěti ze situací, které jsou pro něj složité, má mu dávat množství podnětů, aby se mohlo co nejvíce rozvíjet, a napomocť mu, aby si dokázalo najít cestu z různých druhů situací, do kterých se dostalo, či může dostat. Má mu napomáhat ve složitých vztazích, kterým nerozumí, a pomocť se zařadit do společnosti, ve které se dítě nachází. Napomáhat uspokojit potřeby, jak skupiny, tak jedince. Měla by dokázat podpořit - poskytnout rady nejen dětem, ale i rodičům. Učitelka tímto může částečně dítěti nahradit rodiče a představovat hodnoty dané společností, které jsou jí uznávané, současně s pravidly mezilidských vztahů. Všechny tyto faktory podněcují k tomu, že na učitelky jsou kladeny de facto stále větší nároky a požadavky, které musejí při svém působení přijímat a neustále zdokonalovat.

Profil odpovídající učitelce mateřské školy obsahuje spoustu jednotlivých požadavků, mezi které můžeme zařadit požadavky kladené na vzdělání, osobnostní kvalitu, nároky společnosti, se kterými souvisí výkon profese a s tím spojené profesní kompetence (RVP PV 2004, Opravilová in Kropáčková, 2007, Burkovičová, Kropáčková, 2014).

Dle Heluse (1995) by učitel měl dosáhnout úrovně magisterského titulu s dostatečnou pregraduální přípravou. Svým osobním rozvojem a znalostmi se učitel posléze stává partnerem pro rodiče svých žáků a dětí (Helus, 2014). Učitel by měl akceptovat nové trendy, metody práce a vzdělávání v oboru učitelství a tím přispět k rozvoji tohoto oboru.

Ležalová (in Kropáčková, 2007) uvádí, že učitelka mateřské školy v dnešní době nese zodpovědnost za to, aby se dítě rozvíjelo všemi směry a aby byly rozvíjeny veškeré jeho schopnosti v co největší možné míře. K tomu může napomáhat pedagogická diagnostika.

Zároveň můžeme dodat, že v dnešní postmoderní společnosti je role učitelky stále obtížnější. Nejen, že se účastní na organizaci dne v mateřské škole, ale pomáhá i vytvářet školní vzdělávací program. Jejím úkolem je pečovat o děti, zajistit jim bezpečnost, podporovat v jejich zdraví. Vytvářet pro ně takové kulturní hodnoty, které jsou v souladu se společností, ve které vyrůstají. Neustále by se měla snažit vymýšlet nové a podnětné nápady, které by vedly k dětskému rozvoji a novému poznání. Proto velmi záleží na jejich tvůrčích schopnostech a originalitě (Walterová in Walterová, 2001).

Kasáčová (in Miňová, 2007, s. 106) hovoří o tom, že profesionalitu učitele tvoří tři dimenze:

- 1) *„Personálna dimenzia profesionality*
- 2) *Etická dimenzia profesionality*
- 3) *Odborná dimenzia profesionality.*“

1.1 Proměna role učitele

V oblasti předškolní výchovy docházelo v určitých dobách ke změnám v přístupu k výchově předškolního dítěte. To znamenalo i změnu pohledu na přípravu učitelek, které se chtěly věnovat výchově předškolních dětí. Důležitou roli zde hrála historie a kultura dané společnosti, což způsobilo, že se na výchovu pohlíželo ze dvou úhlů. V prvním případě bylo úkolem mateřské školy doplnit výchovu rodiny, která měla přístup k dítěti zcela volný, přičemž druhým úkolem bylo úmyslně děti vzdělávat a pokusit se sjednotit vzdělávací soustavu. S tím souvisela otázka, jak uspořádat a uskutečnit přípravu učitelek v předškolních zařízeních.

Ve společnosti se kladl důraz na spojení školy se záměrným vzděláváním, což následně vedlo k tomu, že učitelka, která by se chtěla věnovat výchově dětí předškolního věku, by měla mít tomu odpovídající vzdělání a dostačující přípravu (Kropáčková in Kropáčková, 2007, Kořátková, 2014, Burkovičová, Kropáčková, 2014).

Pokud bychom se chtěli zamyslet nad proměnou role učitelky věnující se výchově dětí v mateřské škole, je nutné se podívat do historie. Na mysli máme období, kdy se začalo objevovat institucionální předškolní vzdělávání na našem území. Mezi první města patřila Praha, kde se otevřela první opatrovna Na Hrádku (r. 1832) a mateřská škola U svatého Jakuba (r. 1869). O děti se zde staraly tzv. pěstounky. Až od 30. května 1934 se díky nařízení ministerstva školství začalo užívat pojmu „učitelka“. (Kropáčková in Kropáčková, 2007, Opravilová, Uhlířová, 2010)

Zpočátku bylo hlavním a dalo by se říci i jediným cílem pěstounek zajistit bezpečí a zdraví dětí, což se postupem doby začalo měnit a do mateřských škol se začala prosazovat příprava na následující vzdělávání a na další život.

Na přelomu 19. a 20. století se objevil nový směr zvaný pedocentrismus. Ještě v dnešní době se můžeme s některými jeho rysy v různých formách setkat, i když pedocentrismus jako takový je již dávno překonán. Pedocentrismus vnesl do výchovy nový pohled na vzdělávání dětí, a to takový, že by výchova měla probíhat formou přirozené výchovy a vytvářet k dítěti úctu. Změnu v pojetí vzdělávacích programů, které se začaly zaměřovat na nezávislost a svobodu osobnosti, způsobilo to, že pedocentrismus byl považován za zakladatele pedagogického reformního hnutí, které se týkalo celého světa. To se však změnilo za druhé světové války, kdy se na našem území začala výchova organizovat jednotně pro všechny, a nastal takzvaný učebně disciplinární model. (Opravilová, Uhlířová, 2012, 2013)

Ke konci 20. století dochází ke změně režimu v České republice a opět se začíná diskutovat, jak by měla vypadat výchova a vzdělávání dětí v raném věku. O nové poznatky z oblasti psychologie, pedagogiky, ale i lékařství se zásadně zasloužily výzkumy, týkající se vhodné výchovy pro děti, které byly prováděny a které vyvolaly rozporuplné otázky.

V dnešní době je patrná snaha o co nejlepší úroveň předškolního vzdělávání v rámci celé Evropské Unie. Učitelé na všech vzdělávacích stupních mají velký vliv na osobnost dětí a žáků. Působí na utváření systému hodnot, vyvolávají v nich zvědavost, přičemž učitelka v mateřské škole je pro děti mnohem větším vzorem, než kterýkoli jiný učitel na vyšším stupni vzdělání. To je zapříčineno tím, že děti si v tomto období utvářejí svůj systém hodnot a dovedností, který by mohl být, resp. je ovlivněn právě jejím působením (Syslová, 2013a).

V mateřských školách by měly být nejlepší učitelky ze všech školských vzdělávacích stupňů naší vzdělávací soustavy (Vrána, 1946). Pro někoho může být tento požadavek

příliš nadsazený, ale až po delším zkoumání a pozorování práce učitelky mateřské školy pochopíme, o jak náročnou, odpovědnou a obtížnou práci jde. Pokud se učitelka v mateřské škole bude k dítěti chovat neprofesionálně, může to vyvolat tak negativní reakce, které již nikdo v pozdějším věku u dítěte nenapraví a mohou představovat hendikep pro další život.

Můžeme si povšimnout, že vzdělání učitelek mateřských škol je často podceňováno. K jejich profesi v dnešní době nestačí jen láska k dítěti, empatie, či vstřícnost, jak si možná mnozí myslí, ale i znalosti a dovednosti potřebné k úspěšnému vykonávání takového povolání. Učitelky jsou v dnešní době vnímány jako profesionálky, ale stále se klade velký důraz na jejich osobnost. Velký vliv působení této profese na veřejnost přitom má fakt většího počtu žen na této pracovní pozici. Aby svou funkci vykonávaly správně, je nutné mít znalosti ve více oborech, jako je například psychologie, pedagogika nebo dokonce lékařství, které následně mohou, či musí uplatnit ve své praxi.

Učitelky mateřské školy jsou v současné době pod velkým tlakem současné společnosti (Helus, 2007, 2014, Burkovičová, Kropáčková, 2014). Mění se nároky, které jsou na ně neustále kladeny. Pokud učitelka nebude ochotna své postavení k nárokům společnosti měnit, její práce může být zpochybnována, v opačném případě se může stát aktivním průkopníkem nových změn (Koťátková, 2014).

1.2 Kvalifikace učitelek předškolního vzdělávání

1.2.1 Historický vývoj profesní přípravy učitelek

V dřívější době mateřská škola nebyla příliš uznávaná, což se však pracovnice předškolních zařízení snažily změnit. S tím byla a je spojena i příprava učitelek mateřských škol, kdy samy mají snahu o to, aby mohly být co nejlépe vzdělávány na co nejvyšší úrovni a aby ve svém poznání stále zdokonalovaly. Toho si můžeme všimnout i při pohledu do historie, kde se vedlo mnoho diskuzí, při kterých se učitelky mateřských škol snažily, aby pro ně byly založeny vysokoškolské obory a ony by se tak mohly vzdělávat na vysokoškolské úrovni (Opravilová, 2002).

V České republice vzdělávání učitelek mateřských škol představuje velmi významnou tradici. Poukazovalo se na postavení, jaké zaujímal předškolní vzdělávání ve společnosti,

ale i v systému školství. V dřívějších dobách, konkrétně v roce 1872, existovaly ženské ústavy, kde se mohly učitelky vzdělávat po dobu jednoletého vzdělávacího kurzu. Tato příprava na profesi potřebovala ke své realizaci určitou úroveň schopností. Změna nastala v roce 1914, kdy se kurzy pro vzdělávání učitelek staly dvouletými (Kropáčková in Kropáčková, 2007).

Potřeba vzdělávat učitelky mateřských škol na vysokoškolské úrovni bylo hlavním tématem na prvním sjezdu učitelů. Klád se důraz na vzdělání jak v oblasti praktické, tak i teoretické, které byly potřebné pro vykonávání takovéto profese. Často docházelo k tomu, že učitelky, byly hlavními aktéry vyvolávající návrhy na změny svého vzdělání, jelikož se na jejich profesi nároky neustále zvyšovaly, zkvalitnění své přípravy považovaly za velmi potřebnou záležitost.

Samy učitelky si byly vědomy toho, že jejich dosavadní příprava, která vycházela spíše z vlastní praxe, nestačí, a proto je nutné si své vzdělání doplnit i o teoretické poznatky. Změna nastala až od roku 1931, kdy se žádost vysokoškolského studia podařila prosadit, a díky tomu se podařilo zřídit na univerzitě roku 1932 „*Škola vysokých studií pedagogických*“, která umožňovala učitelkám se vzdělávat podobou kurzů, které byly časově rozvrženy do dvou let. Roku 1945 se pro učitelky mateřských škol otevřel první obor, který byl rozdělen do čtyř studijních semestrů na pedagogických fakultách. To se ovšem změnilo kolem roku 1950, kdy se úroveň vzdělávání učitelek opět vrátila na úroveň středních škol, o které se postarala čtyřletá gymnázia pedagogicky zaměřená a následně střední pedagogické školy (Kropáčková in Kropáčková, 2007).

Další změna nastala v roce 1970, kdy se na pedagogických fakultách zavedlo studium Učitelství pro mateřské školy. Učitelkám bylo nově umožněno, že mohou svou přípravu realizovat buď formou denního, nebo dálkového studia. První obory vznikly na fakultách v Praze a v Olomouci, které se podílely na tom, že vzdělání mohlo probíhat jak na úrovni středních škol, tak i škol vysokých. Studium, které probíhalo na pedagogických fakultách interně, bylo roku 1975 zrušeno a zachováno bylo jen studium, které se zaměřovalo na rozšiřování profesních znalostí současně při svém povolání.

O úroveň výš vyzdvihla vzdělávání učitelek mateřských škol až Bílá kniha (2001) a nový školský zákon, které se zasloužily o vzdělávání na bakalářské úrovni a studium se tímto rozdělilo do tří let (Kropáčková in Kropáčková, 2007).

1.2.2 Současný stav kvalifikace učitelek

Tomášová (in Kropáčková, 2007) se zmiňuje o tom, že potřeba všestranné přípravy učitelek mateřských škol je způsobena tím, že mateřská škola napomáhá dítěti předškolního věku ke zdravému tělesnému, rozumovému a citovému rozvoji.

Připravenost učitele se velmi projevuje na kvalitě vzdělávání dětí v raném věku. To se stává zásadním cílem ve vyspělých zemích, pro které je důležitá kvalitní příprava pedagoga pro vykonávání své profese. Odbornou vzdělanost učitelů požaduje OECD (r. 2012) za jednu z nejdůležitějších, pokud jde o vzdělávání v raném věku (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014).

V dnešní době se příprava těchto učitelů zaměřuje převážně na jejich profesionalizaci. Učitelka na sebe bere zodpovědnost za své pedagogické působení a s tím spojené výsledky své práce. Její snahou by měla být socializace a zkvalitnění vzdělávání (Nelešovská, Šmelová, 2008).

Dnešní doba upozorňuje na důležitost předškolního vzdělávání. Docházka do mateřské školy je podle norem ISCED 0 stanovená na věk dětí od 3 – 6 let, na kterou je zaměřena příprava učitelek. Ty by měly pomoci dětem raného věku se vyrovnat se změnou, která znamená vstup do nového zařízení, kolektivu a pomoci s adaptací na odlišné druhy vzdělávacích programů, které jsou využívány v mateřských školách (Opravilová in Spilková, Hejlová, 2010).

Jelikož v mateřských školách musí být učitelky náležitě kvalifikované, příprava pro vykonávání jejich povolání je možná uskutečnit následujícími způsoby:

1. Studium na střední odborné škole pedagogické, které je po čtyřletém studiu zakončeno maturitní zkouškou.
2. Studium vyšší odborné školy, které umožňují studovat program v oboru zaměřeném na předškolní vzdělávání.
3. Studium bakalářského popřípadě magisterského oboru, který je možný uskutečnit na pedagogických fakultách. Tento způsob vzdělávání již volí méně učitelek (Zákon č. 563/2004).

I přestože se hodně preferuje, aby příprava učitelek pro předškolní vzdělávání probíhala na vysokých školách, Česká republika má však stále možnost kvalifikovat své učitelky na třech úrovních.

Od roku 2005 by mělo být vzdělání a kvalifikace učitelek mateřských škol na úrovni ISCED 3A, kdy současně s touto úrovní se mohou vzdělávat i v úrovni ISCED 5A a B (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014). Úkolem všech učitelek je se neustále vzdělávat a zlepšovat. V souvislosti s tím má mateřská škola povinnost v tomto ohledu učitelkám vyhovět a umožnit jim alespoň variantu tzv. samostudia.

Pro porovnání můžeme použít země s děleným systémem, kde mají jiné požadavky na vzdělání pro učitelky mateřských škol, které mají ve svých třídách převážně děti ve věku od tří do šesti let, a jiné požadavky pro pěstounky, které se starají o děti do tří let. Rozdíl nalezneme v kvalifikaci, kdy učitelky mateřských škol musejí dosáhnout vyššího vzdělání než pěstounky starající se o mladší děti. Naopak v jiných zemích existují jednotné požadavky na odbornou způsobilost, což znamená, že všechny učitelky a pečovatelky pečující o děti ve věku 0 až 6 let a mají stejné nároky na potřebnou kvalifikaci (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014).

Pokud bychom se snažili zjistit, jaké jsou požadavky kvalifikace učitelek mateřských škol, můžeme je nalézt v Zákonu o pedagogických pracovnících (Zákon č. 563/2004) nebo v Bílé knize (2001), ve které se současně ještě s Národním programem rozvoje vzdělávání v České republice můžeme setkat s požadavky na vzdělávání učitelů na vysokoškolské úrovni. Způsoby, jakými mohou učitelé mateřských škol získat potřebnou kvalifikaci pro své povolání, nalezneme v příloze č. 1.

V dnešní době najdeme v mateřských školách mnoho učitelek, které mají „jen“ střední pedagogické vzdělání. Učitelky mateřských škol jsou často tím nejdůležitějším člověkem, se kterým se dítě setká od prvního vstupu do vzdělávacích zařízení současně myšleno i s předškolním zařízením, kde má velký vliv profesionální působení učitelky. Proto se domnívám, že i přesto, že ještě není uzákoněno povinné vysokoškolské vzdělání učitelek mateřských škol, které se již jistou dobu na politické scéně řeší, dojde jednou k tomu, že všechny učitelky mateřských škol budou muset mít vysokoškolské vzdělání, které bude vyžadovat i široká veřejnost.

1.3 Stávající a budoucí úkoly profesní přípravy

Vnímání pozice učitelky jako dobré, laskavé a obětavé se od dob dřívějších začalo radikálně měnit. Pozici matky v její nepřítomnosti zastupovala učitelka, která se dítěti snaží zajistit bezpečí, starala se o jeho péči a současně se snažila dítě zařadit mezi ostatní děti a podporovat tak jeho socializaci v souvislosti s osvojením vědomostí o slušném chování. Proto již tento názor nemůžeme brát jako přesný. Učitelka se stala profesionálem ve svém oboru, který s ohledem na měnící se situaci ve společnosti, musel navýšit požadavky na svou práci. Po učitelkách se začalo chtít neustále více, což je způsobeno tím, že stále méně dětí nalézá ve svých rodinách to, co by mělo být automatické. Tím máme na mysli vzory v socializaci a v osvojování kulturních hodnot. Všechny tyto faktory se tímto stávají úkolem učitelek.

Předškolní vzdělávání jako takové prochází velkou změnou. Děti se svět snaží poznat vlastním způsobem, experimentováním, pozorováním, pokusy. Již mu nejsou předkládány hotové poznatky a znalosti, jako tomu bylo dříve. Velice se začalo prosazovat takzvané celoživotní vzdělávání, které by mělo být pro dítě nejefektivnějším a nejvhodnějším způsobem při osobním a společenském vývoji.

Samotná výchova dítěte v dnešní době představuje velmi náročný proces. Dítě je v dnešní době obklopeno různými materiálními a sociálními podmínkami, které naznačují tomu, že vzdělávací proces není tak úplně jednoduchý. Nejen, že si můžeme povšimnout různých stimulů, které na dítě působí nežádoucími, někdy dokonce až rizikovými vlivy, ale je i patrná absence podnětů, které by dítě mohlo pozitivně ovlivňovat. Všechny tyto faktory následně způsobují, že je téměř nemožné v rodině s nižším počtem členů dosáhnout optimální výchovy s dostatečným množstvím vzorů, a to vzhledem k tomu, že v prostředí, kde dítě žije, může být rozdílná kultura než u rodiny jiné, což následně poukazuje na rozdíly mezi dětmi.

V mateřské škole se můžeme setkat s různými druhy situací, které mají vliv na dítě, a které současně působí v několika rovinách. Jsou to situace, které souvisejí s cíli vzdělávání, s obsahem vzdělávání a mnoho dalšími. Úkolem učitelky je vybírat pro jedince vhodné prostředky, formy a metody práce, které by vedly k přiměřenému a žádoucímu rozvoji u jednotlivých dětí. Měla by dokázat být ve vztahu k dětem a rodičům jejich konzultantem a terapeutem. Veškerou svou práci si musí následně dokázat pedagogicky obhájit a snažit se při svém působení o co nejefektivnější výsledky, které musí dokázat ohodnotit.

Učitelka mateřské školy se v dnešní době může setkávat s různými „překážkami“ ve své profesi, které musí zvládnout. Mezi některé takové patří například:

1. „*Narůstající sociální heterogenita. (Prohlubování sociálních rozdílů v rodinách a sociálně znevýhodněné rodiny).*“
2. *Narůstající kulturně-etnická heterogenita. (Děti z minorit etnických, kulturních a náboženských, které se liší od majoritní společnosti).*
3. *Narůstající jazyková heterogenita. (Děti, jejichž mateřským jazykem není čeština).*
4. *Narůstající zdravotní heterogenita. (Děti se specifickými potřebami, problém integrace).*
5. *Narůstající problémy psychického rázu. (Děti s nerovnoměrným vývojem, poruchami učení a chování).*“ (Opravilová in Kropáčková, 2007, s. 21.).

Na mezinárodní konferenci Inovace k předškolnímu vzdělávání v roce 2013 na MŠMT zazněly příspěvky k řešení problematiky vzdělávání dětí mladší tří let (Opravilová, Kropáčková, 2013).

Následkem toho si studenti oboru zaměřeného na učitelství pro mateřské školy musejí osvojovat informace o nově přibývajících poznatcích, které jim jsou přibližovány pomocí narůstajícího počtu vědních disciplín ve svém oboru.

Tomášová (in Kropáčková, 2007) se zmiňuje o tom, že vidí dobrý důvod ve vysokoškolském vzdělání učitelek mateřských škol už jen díky tomu, že učitelky mají patřičnou zodpovědnost za výchovný proces, který se již nikdy v dalších etapách vývoje u dítěte nebude opakovat. Proto je od nich očekávaná všestranná příprava a my můžeme říci, že příprava učitelek mateřských škol je poměrně náročnou záležitostí, která bere v potaz aktuální tendence ve vzdělání.

1.4 Legislativa

Můžeme říci, že v dnešní době ještě nemusejí mít učitelky ve státních mateřských školách vysokoškolské vzdělání, o kterém se v posledních letech často jedná. Zdaleka menší kritéria týkající se přípravy učitelek nalezneme v soukromých mateřských školách, pokud tam vůbec nějaká existují (Opravilová in Spilková, Hejlová, 2010).

Zákon č. 563/2004 Sb., v § 3 uvádí, jaké předpoklady by měla, resp. musí splňovat učitelka v mateřské škole. Patří mezi ně:

- a) *„plně způsobilý k právním úkonům,*
- b) *má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,*
- c) *je bezúhonný,*
- d) *je zdravotně způsobilý,*
- e) *prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.“* (www.msmt.cz).

Požadavky a povinnosti, které spadají do profese učitelky mateřské školy, jsou dány v zákonodárných a kurikulárních dokumentech, které současně udávají kompetence a standardy učitele (Šmelová, Nelešovská, 2009, Národní zpráva o stavu předškolní výchovy vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice, 2000).

Česká republika, současně s Irskem, Polskem a některými dalšími zeměmi, nemá zařízení, která by byla financována státem a umožňovala by péči o děti mladší tří let. Naopak ve velmi početné části Evropské unie nalezneme instituce, které jsou výhradně určeny jen pro péči dětí do věku tří let.

V dřívější době zařízení, která umožňovaly umístování dětí mladší 3 let, sloužila spíše jako „hlídání“, a to hlavně pro matky, které si již nemohly dovolit nechodit do práce buďto z finančního hlediska nebo z důvodu budování své kariéry.

Situaci v ostatních zemích EU o využití služeb péče a vzdělávání pro děti do tří let můžeme vidět v tabulce přílohy č. 2 (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014).

1.5 Kompetence učitele mateřské školy

Aby učitel mohl dobře vykonávat svou práci, musí se řídit klíčovými kompetencemi, které jsou nutností k co nejlepší profesionalitě v přípravném vzdělávání dětí, na které jsou kladeny stále větší požadavky v důsledku měnící se společnosti. Strukturální osou můžeme nazvat kompetence, které jsou pedagogicky zaměřené a kterými by se následně mělo řídit rozvržení učitelského vzdělávání. Tím máme na mysli například pedagogickou praxi a vědní disciplíny v pedagogickém oboru. Snahou je zdokonalení výuky, které provádějí

jednotliví učitelé v přípravném zařízení. Aby tomu tak bylo, musí se zlepšit jejich profesní příprava v době studia. Každý student by měl zvládnout v roli učitele zhodnotit svou práci a udělat rozbor činnosti, kterou si mohl sám vyzkoušet (Spilková in Spilková, Hejlová, 2010).

Díky přípravnému a následujícímu vzdělávání, kterým je možné pokračovat ve své přípravě, se rozvíjejí profesní kompetence. Teoretické a praktické znalosti se získávají pomocí přípravného vzdělávání a současně jsou členem profesních kompetencí. Ty se nadále utvářejí díky vlastním získaným zkušenostem, sebehodnocením, rozbohem při své vlastní konkrétní práci s dětmi a dalšími způsoby, které jsou v rámci vlastní praxe realizované (Syslová, 2013a).

Podle Vašutové (2004) jsou receptivním pojmem určeny kompetence, které určují způsobilost jako jeden celek zahrnující postoje, zkušenosti, znalosti a dovednosti, které jsou pro povolání učitele mateřské školy brány jako hlavní kategorie, kterých by mělo být dosaženo v dnešní měnící se škole díky vlivům společnosti, a které jsou variabilní, flexibilní a rozvoje schopné.

Vědomostmi a dovednostmi jsou tvořeny všechny kompetence učitele mateřské školy, které jsou potřebné, aby mohl dobře vykonávat svou práci. Mezi tyto kompetence patří:

- 1) *„Kompetence předmětová.*
- 2) *Kompetence didaktická a psychodidaktická.*
- 3) *Kompetence pedagogická.*
- 4) *Kompetence diagnostická a intervenční.*
- 5) *Kompetence sociální, psychosociální a komunikativní.*
- 6) *Kompetence manažerská a normativní.*
- 7) *Kompetence profesně kultivující.“* (Nelešovská, Šmelová, 2008, s. 54).

Odborně vedené kurzy umožňují rozvíjet veškeré kompetence přípravného vzdělávání, které mohou vytvořit soudržný, jednotný celek.

Každá z kompetencí na sebe navazuje a podporuje se, žádná nesmí být nahrazena jinou, všechny mají svou hodnotu důležitosti a ani jedna nesmí být při přípravě učitelky pro svou profesi podceněna nebo dokonce vynechána. Přestože víme, že všechny kompetence jsou

rovnocenné a současně provázané, snažíme se nalézt jednu, která je podle nás součástí všech ostatních, tou myslíme kompetenci profesně a osobnostně kultivující, a to zejména nad jejím celkovým složením.

Každý učitel by měl mít komplex vlastních profesních kompetencí, které zahrnují schopnosti:

- a) *„respektovat osobnost dítěte, rozvíjet ji a umět vytvořit pro děti prostředí důvěry, jistoty, bezpečí a porozumění,*
- b) *poznat individuální zvláštnosti jedinců a vycházet z těchto zvláštností při vlastním výchovně vzdělávacím působení,*
- c) *strukturovat obsah činnosti podle potřeb a možností dětí předškolního věku,*
- d) *volit přiměřené prostředky vzhledem ke konkrétním podmínkám a úrovni rozvoje dětí, správně vybírat pedagogické postupy, analyzovat a zdůvodňovat svá rozhodnutí,*
- e) *projektovat svou činnost a vytvářet podmínky pro rozvoj jedince a skupiny včetně dětí se specifickými potřebami,*
- f) *ovládat základní hudební, výtvarné a dramatické činnosti přiměřené předškolnímu věku, a využívat vlastních dispozic v těchto oblastech.“* (Kropáčková in Kropáčková, 2007, s. 40).

Závěrem tedy musíme říct, že aby učitelka mohla dobře rozvíjet kompetence u dětí, svých kolegů, nebo dokonce pomáhat rodičům svých žáků k lepším vychovatelským schopnostem, musí nejprve rozvíjet své kompetence. Musí umět poznat jejich úroveň, vidět je ve své činnosti, znát jejich rychlost k řešení či jednání, umět poznat jakou stránku osobnosti je potřeba rozvíjet a další schopnosti. Současně s tím je ale důležitá otázka, kterou si často klademe - které kompetence jsou pro učitelku důležité a je potřeba ji jimi vybavit, aby byla schopna uskutečnit předškolní vzdělávání v současných podmínkách mateřské školy (Šmelová, Tomanová in Kropáčková, 2007).

2 Svět dítěte mezi druhým a třetím rokem života

Podle představ dospělých je dnešní svět dítěte promyšlený a věcný. Jelikož je snaha dospělých o co nejlepší úspěch dítěte do budoucnosti, zavazují se k činnostem, které leckdy neprobíhají v souladu s potřebami dítěte a které následně mohou naopak dítěti ubírat to, co mu náleží a na co má právo. Aby dítě mohlo lépe prožívat a chápat své okolí, jsou mu nabízeny nové aktivní podněty, které mu napomáhají se rozvíjet. Každé dítě by mělo samo za sebe chtít a umět objevovat nové věci, rozhodovat se, nacházet nové hodnoty a jistoty. Vše je však potřebné za účasti dospělé osoby, která bude dítěti při cestě poznání napomáhat.

Učitelka je pro dítě velmi důležitou až potřebnou osobou. Její profesionální přístup napomáhá udržovat rovnováhu mezi přirozeným vývojem dítěte a zráním jedince. Napomáhá k cílevědomému vzdělávání, které může být spontánní nebo záměrné. Učitelka současně s těmito požadavky musí zvládat zajistit harmonii mezi individuálním osobnostním rozvojem, které patří mezi potřeby dítěte a kulturními a společenskými nároky (Opravilová in Kropáčková, 2007, Kořátková, 2014).

2.1 Charakteristika vývoje v druhém roce života

Vývoj v jednotlivých obdobích je nerovnoměrný, ovlivněný pohlavím, sociálními a přírodními podmínkami daného jedince. Vývoj probíhá ve vývojových stádiích, jednotlivé faktory se navzájem ovlivňují a úspěšnost vývoje závisí na učení a činnostech, které jedinec bude vykonávat (Vágnerová, 2012).

Děti po druhém roce života již nejsou plně závislé na pomoci dospělého. Od této doby můžeme postřehnout u dítěte cílevědomou, záměrnou práci s předměty a hračkami. To vede k lepšímu, rychlejšímu osvojování řeči, jejímu celkovému zdokonalení, přičemž stále dochází k rozšiřování slovní zásoby o nová slova. Současně se zlepšují základní složky pohybu, hlavně chůze, která se může stát usměrněnou, rytmickou, přesnější a stále dokonalejší.

V druhém roce vývoje dítěte je nejtypičtější osvojení předmětné činnosti. Dítě se seznamuje s funkcemi a způsobem zacházení s různými předměty, které mohou mít ve společnosti rozšířenější význam. Mezi takové předměty můžeme zařadit například, hračky,

přibory i mnohé další předměty, se kterými se často setkáváme v běžném životě. Začíná se projevovat zlepšená schopnost rozlišování, dále se rozvíjí uvědomování rozdílů a podobností mezi podněty a také začínající názorné zobecňování. Při práci s předměty se u dětí rozvíjí jejich představivost, paměť, vytvářejí se nové emoce, jako je například radost nebo smutek z provedené činnosti, které vzbuzují motivovanost k aktivnímu projevu (Šulová, 2004, Vágnerová, 2012).

To, že se u dítěte rozšiřují schopnosti napodobovat, pozorovat, pracovat s předměty, způsobuje fakt, že se rozšiřují jeho zkušenosti. To vede zhruba v druhé polovině druhého roku ke vzniku nových kvalit v činnostech. Děti se vyznají v běžném životě, a to je vede k tomu, aby své znalosti a zkušenosti, které se doposud naučily, mohly promítnout do své hry, která se tímto stává dokonalejší než doposud a označujeme jí hrou napodobivou (Matějček, 2005).

V této fázi života si tyto děti již začínají uvědomovat reakci dospělých, které jsou vyvolány důsledkem jejich konání. Tím jsou myšleny reakce kladné, které mohou být pro děti povzbuzující, nebo naopak reakce záporné, které mohou tlumit dětskou aktivitu. Na základě toho se neustále vytvářejí a vyjasňují vlastnosti dětské osobnosti. Citové reakce se stávají postupem času rozdílnějšími a bohatšími. Často jsou vyznačovány jako velmi silné a vznětlivé, které však netrvají příliš dlouho. O chování můžeme říci, že je velmi emocionální. Vztahy mezi dětmi se začínají více rozvíjet a city se stávají vyššími a složitějšími, mezi ně patří například zájem o svého kamaráda, radost z úspěchu, soucítění s ostatními a mnoho dalších (Šulová, 2004).

Období kolem druhého roku se označuje jako období formování řeči. V této době si dítě osvojuje nejvíce slov, která si ukládá do paměti, a vytváří si tím základy aktivního slovníku, který následně využívá při běžné komunikaci. Současně s procesem týkající se rozvoje řeči dochází k rozvoji mechanické paměti.

Požadavky týkající se dětské sounáležitosti a sebeuplatnění se začínají objevovat koncem tohoto období, kdy dítě začíná vyžadovat, aby mělo své vlastní místo, svůj kartáček. Rozlišuje, co je „moje“ a „tvoje“, přičemž slovo „moje“ patří mezi jedno z nejpoužívanějších.

Závěrem můžeme říci, že v druhém roce života dochází k mnoho důležitým změnám. Tělo dítěte prochází významnými vývojovými změnami, chování je více emocionální a projevuje se zvýšená potřeba pohybové aktivity. Proto je nutné dítě podporovat ke

správnému rozvoji a vhodně ho motivovat (Bělinová, 1986, Šulová, 2004, Vágnerová, 2012).

2.2 Potřeby dětí

V současné době je důležité pro učitelky mateřských škol zajímat se o poznávání potřeb dětí. Příkladem můžeme dát třídy s heterogenním uspořádáním, které jsou při rozvoji sociálních dovedností u dětí brány jako vhodnější, ale pro učitelky mateřských škol znamenají větší náročnost při přípravě a organizaci. Při věkově smíšených třídách je nutné najít činnosti, do kterých by mohly být zapojeny všechny děti nebo naopak zvolit práci, ve které bychom děti mohly rozdělit do věkově stejnorodých skupin a práci tak rozdělit podle obtížnosti. Kvůli těmto poznatkům je důležité, aby učitelka ve své třídě znala individuální potřeby dítěte ale i celé skupiny. Všechny tyto faktory usnadňují učitelce další plánování činností a hodnocení výchovně – vzdělávacích aktivit (Šírová in Mertin, Gillernová, 2010).

Učitelky v mateřských školách by měly brát v potaz, že každé dítě má potřeby, které se mohou od jiných dětí lišit. Současně s tím mají děti ale i jisté povinnosti, které musí dodržovat, a proto by bylo dobré, aby učitelky vytvořily společná pravidla. Úkolem všech mateřských škol by se mělo stát včetně uspokojování individuálních potřeb dítěte i vytvoření dostačujících předpokladů k co nejlepšímu individuálnímu rozvoji (Kropáčková, 2013).

Podle Matějčka (2005) odpověď na otázku, co děti nejvíce potřebují, a to hlavně po duševní stránce, nalezneme nejčastěji tam, kde to potřebné schází. Zjistilo se pomocí pozorování dětí v kojeneckých ústavech a dětských domovech, že existuje asi pět základních psychických potřeb, které jsou pro děti důležité nebo dokonce podstatné. Takovéto potřeby by měly být uspokojeny v ten nejvhodnější čas a v dostatečné míře, aby se dítě mohlo vyvíjet zdravě, dobře a uspokojivě po duševní stránce. Není nutností, aby všechny potřeby byly naplněné do maximální míry, ale pro dítě to může být drobnou nevýhodou, která se může následně v životě objevovat jako tzv. psychická deprivace, která stojí velké úsilí při jejím odstraňování nebo vyrovnávání se s ní. Proto je lepší negativním vlivům předcházet, než je následně napravovat.

2.2.1 Model potřeb podle Matějčka

Potřebami se zabýval Matějček (2005), který rozdělil potřeby na pět základních psychických potřeb:

1. *Potřeba přiměřené stimulace čili přívodu podnětů z vnějšího světa* – Podněty, které k dítěti přicházejí, by měly přicházet v optimálním množství a kvalitě. Jejich množství by nemělo být příliš velké, aby dítě jimi nebylo zahlcené, ale současně by jich nemělo být málo, aby dítě netrpělo jich nedostatkem. Většina podnětů by měla být proměnlivá, jinak by hrozilo, že by si organismus dítě na ně zvykl a jejich účinnost by se ztratila.
2. *Potřeba smysluplného světa, což je potřeba určitého řádu ve věcech a vztazích* – Tato potřeba umožňuje dítěti, aby se mohlo něčemu naučit. Je základní podmínkou, aby mohly vznikat poznatky a zkušenosti ve vědomí dítěte, které jsou přiváděny smyslovými orgány do mozku. Jako příklad můžeme uvést, když si dítě po sobě uklidí hračku a my ho za to následně pochválíme, aby vědělo, že takto je to správně. Tímto způsobem vzniká princip učení.
3. *Potřeba životní jistoty* – Nejdůležitějšími činiteli v této potřebě jsou lidé dítěti blízcí, kteří jsou jeho oporou a kteří dítěti dodávají pocit jistoty při objevování světa kolem něj. O tom, jak je důležité tuto potřebu rozvíjet, se rodiče nejčastěji přesvědčí, jakmile dosáhne jejich dítě mezníku 7. až 8. měsíce, kdy po nich začne vyžadovat dostatečnou pozornost, jejíž absence může vést k tomu, že dítě začne odmítat neznámé návštěvníky a ochranu bude vyhledávat u svých rodičů i přesto, že mu nebude hrozit žádné nebezpečí.
4. *Potřeba pozitivní identity nebo vlastního „já“* – Velmi brzy si u dítěte můžeme všimnout, že má „svou vůli“, něco chce a něco odmítá. Tím, že dítě žije se svou rodinou a poznává tak lidi kolem sebe, lidi, o kterých ví, že se na ně může spolehnout, poznává, že má pro ně určitou hodnotu i význam. To následně napomáhá k lepšímu uvědomování si vlastního „já“ a podle toho, jak ho budou „jeho“ lidé brát a chovat se k němu, se bude zlepšovat jeho sebevědomí a sebedůvěra. Následně kolem druhého roku života dítě začne přijímat tzv. rodinnou identitu, ve které se projeví, co se dítě do této doby naučilo rodinnou výchovou.

5. *Potřeba otevřené budoucnosti* (neboli existencionální) – Život dopředu táhne naděje, otevřená budoucnost a životní vyhlídky, naopak zoufalství, nicota a útlum u nás vyvolává uzavřená budoucnost. Děti si hned neuvědomují existenci budoucnosti, ale již v raném věku se projevují náznaky o jejím vědomí. Příkladem může být to, když dítě čeká, až se táta vrátí z práce, nebo čekání na ježíška. V plném rozsahu si děti uvědomují budoucnost až kolem 11. roku života, tedy ve středním školním věku.

2.2.2 Modely potřeb dle jiných autorů

Brazilton a Greenspan (in Kropáčková, 2013 s. 23) sestavili model sedmi základních potřeb dítěte:

- 1) *„Potřeba stálých láskyplných vztahů*
- 2) *Potřeba udržení tělesného bezpečí, nedotknutelnosti a celistvosti*
- 3) *Potřeba získat zkušenosti přiměřené vzhledem k individuálním zvláštnostem*
- 4) *Potřeba získat zkušenosti přiměřené věku*
- 5) *Potřeba stanovených hranic, řádu a uspořádání*
- 6) *Potřeba stálého, podporujícího společenského prostředí a kulturní kontinuity*
- 7) *Potřeba jisté budoucnosti.*“

Jiné dělení sestavil Ehrenhard Skiera, který potřeby dělí na:

- 1) *„Citová podpora, bezpečí, jistota – důvěra v sebe, ve svět, v ostatní lidi, sebevědomí.*
- 2) *Ocenění, zvyšování pocitu vlastní hodnoty a sebejistoty*
- 3) *Aktivní střetávání s realitou, poznávání a nabytí nových zkušeností, znalostí a dovedností – sebevědomí, sebezachování, sebeobrana, vlastní pravomoc, kulturní, sociální, řečově komunikativní, racionálně kritické, politické, věcné a instrumentálně technické kompetence*
- 4) *Autorství, sebevědomí, stabilizace vlastní identity a vědomí smyslu*

- 5) *Vlastní zodpovědnost a spoluodpovědnost, samostatnost – uvědomění si smyslu, morálky, kompetence, transcendentace*
- 6) *Estetické prožitky a záliby – emocionálně založený souhlas se světem*
- 7) *Spontánní vyjádření vnitřních pocitů, vnímání sebe sama, přístup k hlubším vrstvám emocionality.*“ (Havlinová, 1995, s. 38).

Potřebami se zabýval i Abraham Maslow, který potřeby seřadil podle jejich důležitosti do pyramidy. Přičemž nejdůležitější potřeby jsou v jejím základu a aby bylo dosaženo potřeb vyšších, musí být nejdříve uspokojené potřeby nižší.

Potřeby seřadil následujícím způsobem:

- 1) *Fyziologické potřeby*
- 2) *Potřeba bezpečí, jistoty a stálosti*
- 3) *Potřeba příslušnosti, náklonnosti, lásky, shody a ztotožnění*
- 4) *Potřeba sebedůvěry, prestiže a sebeúcty*
- 5) *Potřeba sebeaktualizace a seberealizace* (Maslow in Kopřiva, Nováčková, Nevolová, Kopřivová, 2007).

2.3 Cíle předškolní výchovy

Předškolní výchova patří k velmi důležitým společenským činnostem. V předškolním období je záměrem vychovávat děti, tím je myšleno období od narození po vstup do povinného vzdělávání, tedy do první třídy základní školy. Mezi hlavní cíle řadíme všestranný harmonický vývoj a přípravu dítěte na školu, která by měla být přiměřená konkrétnímu věku (RVP PV, 2004).

Aby mohl být realizován v předškolním období požadavek na všestranný vývoj dítěte, stává se nutností, aby byla dobře pochopena osobnost a vývoj dítěte v co možná největším rozsahu. Měl by vzniknout zájem o prostředí, v jakém dítě žije a se kterým je nějak citově propojené, nebo v jakém kolektivu se dítě pohybuje. Myšlen je tím kolektiv vrstevníků například v jeslích nebo v mateřské škole, který na dítě nějak působí a současně jak dítě působí na tento kolektiv. Bude-li se ve výchově prosazovat její všestrannost, vyvolá to

snahu o co nejlepší aktivní rozvinutí všech stránek osobnosti a zájmu každého dítěte, ke kterému může pomoci především kolektiv (Opravilová, Gabhartová, 2011).

O harmonický rozvoj osobnosti dítěte se starají pěstounky a učitelky v mateřské škole tehdy, pokud pro děti připravují činnosti, které jsou rozmanité, pestré a pro děti zajímavé. Činnosti by měly být sestaveny tak, aby se střídaly, vyvažovaly, vzájemně doplňovaly a aby rozvíjely dětskou osobnost jako celek.

S termínem osobnostní pojetí dítěte se můžeme za posledních desítek let setkávat poměrně často. Jedná se v něm převážně o tom, že dítě není objekt, který můžeme nějakým způsobem lámat, ohýbat, upravovat, ale že je subjekt. Bere se v potaz, že dítě má své potřeby, touhy, přání, zájmy, chce někam směřovat a něčeho dosáhnout. Proto je nutné, aby se učitelka s dítětem sblížila, poznala a dokázala navázat kontakt a komunikovat, to vše napomáhá k citovému uplatnění a k lepšímu uplatňování nároků na ně kladené. Dítě se díky tomu učí být účastníkem na své výchově spolu s učitelkou (Opravilová, Gabhartová, 2011, Helus, 2014, Koťátková, 2014).

Mezi základní výchovné prostředky v jeslích a mateřské škole můžeme považovat hru. Ta umožňuje dítěti být činné a aktivní, což patří mezi základní potřeby dítěte. Hra jako taková má více funkcí, které zastupuje. Hra má v raném věku mnoho klíčových funkcí. Pomáhá k dětskému rozvoji poznání, k vytvoření osobních vlastností dítěte, napomáhá procesu socializace a ovlivňuje další vývoj dítěte a jeho aktivit. Hra může být využívána k usměrňování citového využití.

Pokud správně zajistíme základní psychologické a biologické potřeby dítěte, dochází vlivem toho ke správnému rozvoji hry (Bělinová, 1986, Opravilová, Gabhartová, 2011, Koťátková, 2014).

2.4 Zajištění péče a vzdělávání dětí v raném věku

V mnoha zemích je péče o děti, které jsou mladší tří let, brána za službu rodičům, která jim tak umožňuje vrátit se zpět do svého zaměstnání nebo ke studiu. Těmto službám by se dala připsat funkce spíše pečovatelská s tím, že se hodně dostává na přední místo rozměr především vzdělávací a socializační. Opakem můžeme brát zařízení, která se starají o děti

starší tří let, kterým se připisuje hlavně role výchovná a vzdělávací. Stále se však řeší otázka, jak moc se v tomto věku zachovává role opatrovatelská.

V Evropských zemích jsou cíle služeb umožňující vzdělávání a péči v raném věku přikládány organizačním strukturám, které mohou být nastíněné v následujících základních rysech:

Zařízení, která jsou určena nejmenším dětem ve věku od narození do 3 let, se zaměřují hlavně na cíle týkající se dětské pohody ze strany psychické, fyzické a sociální. Dále hledají rovnováhu mezi potřebami rodiny a pracovními povinnostmi, které se týkají učení, začlenění dítěte do společnosti a prevence problémů v oblasti socializace.

Preprimární vzdělávání úrovně ISCED 0 bývá převážně zaměřená na děti ve věku od 3 do 6 let. Převážně se soustředí na výchovnou a vzdělávací funkci, která se zaměřuje hlavně na sociální a kognitivní rozvoj, začlenění dítěte do kolektivu, rané učení a seznámení dítěte s jednoduššími dovednostmi, jako jsou základy čtení, psaní a počítání, které jsou důležité pro vstup do povinného vzdělávání.

Země s jednotným systémem pro děti od narození do 6 či 7 let pokládají stejnou váhu důležitosti socializaci vzdělání a opatrování po celou dobu trvání tohoto vzdělávacího období (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014).

Předškolní vzdělávání se netýká jen dětí od tří do šesti let, ale spadají do něj všechna období od narození dítěte po nástup do povinného školního vzdělávání (Opravilová, 2012, Šimová, Hrkřová, 2014).

Pokud bychom se zabírali vývojem péče a vzdělávání dětí v brzkém věku, mohli jsme se v minulosti v českém prostředí setkat s označením „výchova v raném věku“. V dnešní době se výchova zabývá převážně dětmi od tří do šesti let, čemuž se říká předškolní vzdělávání. V návaznosti na to se začalo používat mezinárodní označení ISCED, se kterým se můžeme setkat ve zprávě České vzdělávání a Evropa, díky kterému byl vytvořený Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004).

Zamyslíme-li se nad výchovou dětí do 6 let, není v naší zemi jednoznačná myšlenka, jak by měla péče a výchova o tyto děti vypadat. Opakem je výchova dětí od 3 do 6 let, která je vedena pod Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Pro děti ve věku od narození do 3 let není v současnosti pevně nastavená systémová zodpovědnost za jejich vzdělávání a péči. Řešením, jak by se mohlo docílit celostního vzdělávání a péče o děti od 0 do 6 let,

by mohlo být vytvoření jednotného systému. Takový systém u nás existoval již v dřívějších dobách a je v dalších zemích OECD.

V České republice patří péče a vzdělávání o děti od narození do 6 let k nejproblematičtějším záležitostem v dnešní vzdělávací politice, co se týče dlouhodobé a střednědobé strategie jednotné péče.

Pro zajištění dostačující péče o děti do 3 let by bylo vhodné stvořit vzdělávací program, na který by mohlo navazovat kurikulum pro děti od 3 do 6 let (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014).

V České republice může být o malé děti pečováno různými způsoby, přičemž rodiny si mohou vybrat mezi způsoby:

- „*Jesle,*
- *mateřské školy v režimu školského zákona,*
- *mateřské školy v režimu živnostenského zákona,*
- *firemní školka aneb mateřská škola určená pro vzdělávání dětí zaměstnanců,*
- *dětská skupina,*
- *nestátní neziskové organizace se zaměřením na péči o malé a předškolní děti,*
- *poskytování péče na nekomerčním základě (rodiče v domácnosti),*
- *chůva“* (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014, s. 23).

Péče o děti a jejich vzdělávání může být ovlivněno mnoha faktory. Vlivem může být kvalita profesionální přípravy, vybavení zařízení, poskytování kontroly nebo další vzdělávání. Počet dětí na jednoho pedagoga má někdy však zásadní vliv na kvalitu vzdělávacího programu, ale i na péči a vzdělávání, jelikož velký počet dětí učitelce neumožňuje se dostatečně věnovat všem dětem (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014, Šímová, Hrkřová, 2014).

2.4.1 Jesle

Jesle jsou zařízením, které pečují o děti do tří let věku a které navazují na péči v rodině. Jejich úkolem je zajistit dítěti všestranný rozvoj (Šímová, Hrkľová, 2014).

V jeslích dříve pracovaly sestry, které neměly zdravotní vzdělání, a byly označovány jako vychovatelky, které vychovávají děti od jejich narození. S pedagogickým vzděláním pracují učitelky mateřských škol a i jejich práce s dětmi je označována jako výchovná, někdy se také říká výchovně – vzdělávací. Hlavním cílem obou zařízení bylo zajistit dítěti ochranu zdraví a jejich bezpečí (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014).

Od roku 1990 se jesle stály méně dostupným zařízením, neboť jejich počet velmi rychle klesal. V roce 1990 bylo jeslí celkem 1043, v roce 2013 pouhých 44. Tuto změnu mělo za následek hned několik faktorů, mezi které patří například prodloužení rodičovské dovolené, možnost čerpat různé příspěvky, které nabízí stát, i demografické důvody. Mezi další velmi podstatné důvody, proč se snížil počet jeslí, byl ten, že v 90. letech 20. století byly zavřeny velké podniky, které zajišťovaly (sami) péči o děti mladší 3 let, říkalo se jim „podnikové jesle“ (Šímová, Hrkľová, 2014).

Jesle nejsou zařazeny mezi školské zařízení od roku 2004, jak vyplývá ze školského zákona. Byly přesunuty do sektoru zdravotnictví, odkud byly ale vyřazeny v roce 2013. Důvod byl, že do jeslí docházejí děti zdravé bez nemoci nebo onemocnění, a proto nemohou spadat pod zdravotnický sektor. Od té doby se staly mateřské školy prvním článkem ve vzdělávací soustavě dětí (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014).

Aby jesle mohly být dále provozovány, mají jejich zřizovatelé dvě možnosti, buď je budou mít vedeny jako vázanou živnost Péče o děti do 3 let věku v denním režimu, nebo mohou fungovat v režimu obecných právních předpisů.

Pokud by jesle zřizovaly obce, mohou být vedeny jako příspěvkové organizace nebo organizační složka obce, avšak obec nemá povinnost zřídit jesle. Jelikož se jedná o činnosti financované z obecního rozpočtu, je na každé obci či městě rozhodnout, v jaké výši bude jesle financovat sama a v jaké výši rodiče. V průměru se pohybují náklady na jedno dítě mladší 3 let kolem 13 000 Kč za jeden měsíc. Pokud by zřizovatelem nebyla obec, může se jím stát jakákoli fyzická nebo právnická osoba, která získá živnostenské oprávnění k provozování této činnosti (Šímová, Hrkľová, 2014).

V současné době se díky změně statusu jeslí nemusejí v takové míře striktně dodržovat hygienická pravidla, které dříve stanovilo Ministerstvo zdravotnictví. O děti se již nemusejí starat jen dětské zdravotní sestry. Ve většině případů se o 7 dětí na jednom oddělení starají přibližně 2 až 3 sestry. Nově se také můžeme setkat s tím, že jesle nabízejí možnost krátkodobého hlídání, které mohou rodiče využít na pár hodin denně (Šimová, Hrkpová, 2014).

2.4.2 Mateřská škola

Dle Průchy, Waltrové, Mareše (2009, s. 148) je mateřská škola: *„Školské zařízení navazující na výchovu dětí v rodině a v součinnosti s ní zajišťující všestrannou péči dětem zprav. ve věku od 3 do 6 let. Není součástí povinné škol. docházky, avšak předškolní vzdělávání v mateřské škole plní důležité cíle: rozumový, citový, tělesný rozvoj dětí, osvojování základních pravidel chování a mezilidských vztahů, rozvoj řeči a komunikačních dovedností. Předškolní vzdělávání také napomáhá vyrovnávat nerovnosti ve vývoji dětí způsobené sociálně znevýhodněnými podmínkami jejich rozumného prostředí.“*

Mateřskou školu můžeme považovat za jedinou instituci, ve které můžeme předcházet společenské izolaci, která může být způsobena tím, že dnešní rodinu tvoří společně s rodiči převážně jen jedno nebo dvě děti. Větší počet dětí je již výjimkou a díky tomu nedochází k potřebné socializaci každého jedince. V návaznosti na to je ale nutné podotknout, že ani dvacet dětí ve třídě nepatří mezi přirozenou výchovu. To může mít leckdy za následek, že se některé děti v mateřské škole nemohou nebo nejsou schopné zdárně přizpůsobit.

Mateřská škola dítěti poskytuje, po dobu několika hodin denně, příznivé, klidné a vstřícné prostředí, ve kterém si dítě může odpočinout. Umožňuje dítěti poznávat jiné kulturní zvyklosti a normy dané společností. Může se stát místem, kde dochází k nápravě rodinné výchovy, která nemusí být v rodinách vždy ideální. Stává se místem, které je celkovou pedagogickou osvětou, kde si dítě lépe osvojuje hygienické návyky, učí se jak zacházet s různými předměty, hračkami, výtvarným a pracovním nářadím. V některých případech může mateřská škola působit jako léčebné prostředí (Matějček, 2005).

2.5 Začlenění dětí mladších 3 let do mateřské školy a význam pro učitele

V současné době je stále (více) žádanější zařazovat děti mladších tří let do mateřských škol, což vyvolává otázku, zda může nastat změna ve vzdělávací a sociální politice? Děti, které ještě nedovršily hranici věku tří let, byly v dřívějších dobách zařazovány do zařízení, která byla pro takto malé děti určena a náležitě vybavena (to se týká i personálu starajícího se o tyto děti), nicméně tlak dnešní společnosti způsobuje, že již některé mateřské školy umožňují zařadit děti mladší tří let do jejich běžného provozu. To způsobuje změnu v charakteru uspořádání třídy. Současně můžeme říci, že zařazováním dětí mladších tří let do mateřské školy, může předškolní výchovu posunout na horší úroveň. A kvůli tomu by musela (měla) nastat změna v přípravě učitelek, která by již nebyla zaměřena na děti od 3 – 6 let, ale již od 2 – 6 let (www.vlada.cz).

Do roku 1990 bylo o děti mladší tří let pečováno v jeslích, které spadaly pod ministerstvo zdravotnictví, a péči o děti zde zajišťovaly sestry ze středních zdravotnických škol. Vše se změnilo roku 1990, kdy se dá říct, že jesle téměř zanikly, podobně jako střední zdravotnické školy, které připravovaly pečovatelky na práci s dětmi.

Před nástupem dvouletého dítěte do mateřské školy by měl proběhnout rozhovor, který by se měl zabývat tím, do jaké míry by šlo o podporu kognitivních a sociálních kompetencí dítěte a do jaké míry jde spíše o rozhodnutí rodičů, kteří tak mohou řešit svou pracovní situaci nebo dokonce vypracování své kariéry, rodinnou pohodu a mnoho dalších důvodů. Aby byly naplňovány všechny potřeby dítěte a byla uznávána jeho pozice, musí příprava učitelů mateřských škol probíhat pod odborným pedagogickým rozbohem.

Snaha dnešních rodin zařadit dítě mladší tří let do institucionální výchovy znamená tlak na změnu současné mateřské školy, které jsou zpravidla zaměřené na děti ve věku tří let a více. Změna by se však netýkala jen profilu mateřské školy, ale i přípravy učitelů, kteří by s dětmi pracovali (Opravilová in Spilková, Hejlová, 2010, Šimová, Hrkř'ová, 2014).

Na závěr můžeme zmínit slova paní Opravilové (2009, s. 10), která hovoří o tom, že: *„Některé dítě může být ve dvou letech natolik zralé, že mateřskou školu "unese", jiným maminkám doporučujeme, aby ještě zůstaly doma i se čtyřletým dítětem.“*

2.6 Přínos mateřské školy pro dítě

Mateřská škola se snaží u dítěte rozvíjet jeho osobnostní, rozumovou, tělesnou a zdravotní stránku, což následně vyžaduje po učitelkách mateřských škol univerzální přípravu, která by tyto požadavky umožňovala lépe zajistit. V současnosti je mateřská škola pro většinu dětí první sociální skupinou, do které se děti dostanou a ve které mají možnost si začít osvojovat základní pravidla slušného chování a životní hodnoty. Děti získávají i první zkušenosti s mezilidskými vztahy pomocí vrstevníků, se kterými se v zařízení setkávají.

Mateřské školy patří mezi nepovinné výchovně – vzdělávací zařízení, které se stává prvním článkem ve vzdělávací soustavě a které následně vytvářejí předpoklady pro snadnější vstup na další vzdělávací stupně.

U dětí, které absolvovaly mateřskou školu, je znatelně lepší adaptace na změnu denního režimu při vstupu do první třídy, kde místo her a relativního volna nastupuje pevný řád s jasně danými pravidly chování, nutností soužití v kolektivu a se schopností dokázat plnit zadané úkoly podle daného postupu učitele. Mateřská škola tak v nynějších zřetelných proměnách školy ve smyslu Rámcových vzdělávacích programů znatelně napomáhá k orientovanosti dětí v dnešním světě (Tomášová in Kropáčková, 2007).

Syslová (2013b) se zmiňuje o tom, že předškolní vzdělávání má největší vliv na jedince, což se pak projevuje v pozdějším vzdělávání nebo v celoživotním učení. Je proto vhodné apelovat na investování do předškolního vzdělávání, jelikož díky správnému vzdělávání můžeme docílit jeho účinnějšího působení, a to především vzhledem k neurologickému vývoji, který je v tomto období neoptimálnější, přičemž děti na něj mohou navazovat v průběhu svého dalšího vzdělávání. S tím je svázána potřeba zkvalitňování předškolních programů, s nimiž souvisejí i lepší školní výsledky a chování dětí. Nejvíce změn je pak patrných u dětí, které pocházejí z chudších rodin a od rodičů, kteří mají nižší vzdělání (Opravilová, Kropáčková, 2013).

Opravilová (2012) hovoří o tom, že předškolní vzdělávání by mělo být uznávané jako přirozený proces, při kterém se uspokojují všechny potřeby dítěte a pro které by bylo nejlepší vytvořit přijatelné podmínky, jež jsou pro učení vnějším smyslu důležité. Ohled by se měl brát na individualitu osobnosti, význam osobně prožívané zkušenosti a hranice možností dítěte, které souvisejí se sociokulturními a genetickými odlišnostmi.

Očekávané výstupy se stávají základem při organizaci dne v mateřské škole, kterou můžeme brát za dosažitelnou při takto nastavené úrovni vzdělávání. Současně s tím bereme ohled na vývojové možnosti dítěte. Dosažení připravených výstupů však není povinné. Jsou vyjádřeny tak, aby měly povahu schopností. V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2004) by proto měly být tvořeny jednoduchými soubory prakticky využitelnými, ve kterých se vzájemně prolínají schopnosti, dovednosti, poznatky, postoje a hodnoty dítěte (Šmelová, Nelešovská, 2009).

2.7 Význam rodičů v oblasti vzdělávání a rané péče

V České republice je legislativně uzákoněno, že je možné, aby o dítě bylo pečováno doma po dobu tří let díky placené rodičovské dovolené, která je zaměřena hlavně na to, aby dítě vyrůstalo mezi svými nejbližšími, kde může nejlépe získat naplnění svých potřeb a získat základní jistoty. V jiných zemích je rodičovská dovolená mnohem kratší, v tomto je Česká republika výjimkou (Kořátková, 2014).

Nejdůležitější roli v životě dítěte hraje rodina, hlavně rodiče, kteří mají největší zodpovědnost za další vývoj svého potomka a jeho vzdělání. Můžeme proto říci, že jejich role je nezastupitelná. Za nejdůležitější období můžeme označit období do třetího roku života dítěte, kde velmi podstatný význam hraje péče matky. Dalším důležitým faktorem jsou požadavky naší měnící se společnosti, které mají vliv na změnu v předškolním vzdělávání, které se přenášejí i na rodinu. Ta má následně povinnost se vyrovnat se změnami a přizpůsobit se jim.

Jedním z nejdůležitějších bodů, které mají velmi podstatný vliv na kvalitu vzdělávání dětí, je bráno *začlenění rodičů do procesu výchovy a vzdělávání v předškolních zařízeních*. Velkým přínosem by bylo zlepšení spolupráce rodiny s předškolním zařízením s možností podpoření vysokoškolského vzdělávání učitelek, zlepšení vzájemné komunikace, která nemusí být jen po stránce formální. Za vhodné by se dalo považovat i začlenění do spolupráce samosprávu (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014).

3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Pro předškolní vzdělávání v mateřských školách je důležitý dokument Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004). Pro veškeré mateřské školy, které jsou registrované v rejstříku škol a školských institucích, je tento dokument závazný. I přesto, že stále roste počet takovýchto škol, docházka dětí do těchto zařízení není uspokojena, důvodem je větší poptávka (Kropáčková, 2013).

Dokument Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004) je realizován při vzdělávání v mateřských školách. Díky tomuto dokumentu si každá mateřská škola vytváří svůj vlastní školní vzdělávací program, který je relevantní i pro práci učitelek mateřských škol, které se jím musejí řídit. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004) vytyčuje klíčové kompetence, dílčí a rámcové cíle předškolního vzdělávání, kterých by měly děti docílit. Pro hodnocení výsledků předškolního vzdělávání byly vytvořeny nástroje, které umožňují jejich vyhodnocování (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014).

Změn, převážně pak kurikulární reforma, které přinesl Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004), je velké množství. Tyto změny se vztahují hlavně na učitelky mateřských škol, které se musejí seznámit s novou filosofií, kterou by následně měly přijmout, i s cíly předškolního vzdělávání. Nicméně všechny tyto změny nepatří mezi jednoduché záležitosti.

Rozvoj osobnosti dítěte a nový systém humanizace neboli polidštění školy výslovně určuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004). Platí stejné zásady pro pojetí předškolní výchovy, jako pro všechny jiné obory a pro jejich úroveň vzdělávání. Vše má společné cíle, kterými se musejí řídit. Zaměřují se na získání dostačujících předpokladů pro možnost celoživotního vzdělávání získaných pomocí základních klíčových kompetencí.

Zpočátku, kdy byl program uváděn do praxe, neměly mateřské školy dostatečnou podporu a je dobré podotknout, že nebyly ani správně vysvětleny reformní kurikulární cíle. I přesto, že je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004) zaměřený převážně na individuální vzdělávání a snaží se mít demokraticky směřovaný vývoj naší společnosti, skutečnost je však jiná. I v dnešní době se stále můžeme v mateřských školách setkat s přístupy, které byly typické pro minulý režim (Syslová, 2013a).

4 Závěr teoretické části

V teoretické části jsem se zabývala profesí „učitelka mateřské školy“. Nejen, že jsem se snažila vysvětlit, co profese učitelky mateřské školy obnáší v dnešní době, ale v krátkosti jsem se pokusila připomenout jakou úlohu a postavení měla v historii. Následně jsem se zabývala, jakou přípravu potřebuje učitelka mateřské školy k vykonávání své profese a jakými možnými způsoby může dosáhnout potřebné kvalifikace. Aby však mohla dobře vykonávat svou profesi, zabývala jsem se kompetencemi učitelky mateřské školy, které jsou důležitou součástí profesionality každé učitelky působící na této pracovní pozici.

Další část teoretické části je zaměřená na začleňování dětí mladších 3 let do mateřské školy. Zmiňuji se o potřebách dítěte podle autorů jako třeba Z. Matějček (2005), E. Skier (in Havlínová, 1995) a jiní. Jaké jsou cíle předškolní výchovy, co je potřebné zajistit při péči o děti, které ještě nedovršily věkové hranice tří let. Někdy péči v raném věku zajišťuje současně s rodinou i mateřská škola, proto se zabývám i tím, jaký to má pro dítě přínos, nebo jaký to má vliv na práci a působení samostatné učitelky, pokud se stará o takto malé děti.

Je tedy nutné podotknout, že profese učitele je sama o sobě velmi náročným povoláním a o to víc náročnou ve spojitosti s péčí o děti mladší tří let, pro které není přímo výchovně vzdělávací systém Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (2004) zaměřen a samotné učitelky nemají svou profesní přípravu na tuto péči zaměřenou. Je proto dobré se zamyslet nad tím, zda by nebylo nutné vytvořit nové změny týkající se stále zvyšujícího se počtu nástupů dětí mladších 3 let do mateřské školy a jaké změny budou muset být provedeny například v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2004) nebo přímo v mateřských školách.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 Formulace problému

Teoretická část se snažila nastínit, co je profese učitelky mateřské školy, jaké jsou její úkoly, požadavky, jakého vzdělání by měla dosáhnout a jakými kompetencemi by se měla řídit. Současně se také zabývala výchovou a péčí o děti mladších tří let, jejich potřebami, začleňováním do mateřské školy včetně toho, jaký to má význam pro dítě a učitelky mateřské školy.

V praktické části bylo snahou, na základě výzkumného šetření, zjistit, jaký je názor učitelek mateřských škol na zařazování dětí mladších 3 let do mateřských škol a názor rodičů, kteří mají své děti v mateřské škole, co si myslí o zařazování dětí mladších 3 let do mateřských škol či zařazení do jiného zařízení určeného dětem od narození do předškolního věku.

6 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jaký je názor rodičů, na zařazení dětí mladších 3 let do mateřských škol, popřípadě jaký je důvod zařazování dítěte mladšího 3 let do mateřské školy, a jejich názor na požadovanou kvalifikaci na učitelky mateřských škol.

Dalším cílem bakalářské práce bylo porovnat názory učitelek vybraných mateřských škol v Praze a učitelek mateřských škol v Prachaticích a v blízkém okolí na zařazení dětí mladších 3 let do mateřských škol, na uspořádání tříd, do kterých by měly být zařazeny právě zmiňované děti mladší 3 let, a na případné změny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2004) týkající se zařazování dětí mladších 3 let do předškolních zařízení.

7 Charakteristika výzkumného šetření

Pro výzkumné šetření byly vybrány tři skupin respondentů – rodiče dětí, učitelky mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí a učitelky mateřských škol v Praze.

Celkem bylo osloveno 19 mateřských škol. Z toho 10 mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí a 9 mateřských škol v Praze. Do dotazníkového šetření bylo zapojeno celkem 471 respondentů, z toho bylo rozdáno 350 dotazníků pro rodiče v 8 mateřských školách ve městě Prachatice a okolních obcích, které umožnily rozdáni dotazníků. Školy byly čtyřtřídní, dvoutřídní a jednotřídní s homogenním nebo heterogenním uspořádáním. Celková návratnost dotazníků činila 183, což je 52,2 %, přičemž pro využití v bakalářské práci mohlo být použito pouze 171 dotazníků, tedy 48,8 %, jelikož 12 dotazníků rodiče částečně nevyplnili, nebo u jedné z otázek označily více z nabízených odpovědí, což znehodnotilo konkrétní dotazník.

Učitelkám mateřských škol v Prachaticích a v blízkém okolí bylo rozdáno celkem 51 dotazníků v celkem 10 mateřských školách. Školy byly čtyřtřídní, dvoutřídní a jednotřídní s homogenním nebo heterogenním uspořádáním. Celková návratnost dotazníků činila 51, tedy 100 %.

Učitelkám mateřských škol v Praze bylo rozdáno celkem 70 dotazníků a to celkem v 9 mateřských školách. Školy byly sedmitřídní, pětitřídní, čtyřtřídní a dvoutřídní s homogenním nebo heterogenním uspořádáním. Celková návratnost dotazníků činila 54, tedy 77,1 %.

Učitelkám mateřských škol bylo dohromady rozdáno celkem 121 dotazníků, celková návratnost činila 105 dotazníků, což činí 86,8 % návratnost.

8 Použité metody výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo prováděno pomocí dotazníkového šetření, které patří k nejpoužívanějším technikám. Výhodou této metody je možnost oslovit velký počet respondentů. Nevýhodou dotazníkového šetření spočívá v (předpokládané) nízké návratnosti rozdaných dotazníků. Pro volbu dotazníkového šetření jsem se rozhodla proto, že: *„Podstatou je zjištění dat o respondentovi, ale i jeho názorů a postojů k problémům, které dotazujícího zajímají.“* (Skutil, 2011, s. 80).

Dotazník pro rodiče dětí, které dochází do mateřských škol, obsahoval dvacet jedna otázek. Dotazník obsahoval uzavřené dichotomické otázky (otázka č. 6, 11, 14), které umožňovaly výběr pouze ze dvou možných odpovědí, jež se vzájemně vylučovaly, dále otázky

polytomické výběrové (otázka č. 1 – 5, 9, 10, 16 – 17, 19 - 21), které umožňovaly výběr jedné možnosti z více nabízených, také jednu otázku polytomickou výčtovou (otázka č. 7), která umožňovala výběr více odpovědí z více nabízených možností. Součástí dotazníku byly i otázky otevřené (otázka č. 8, 13), kam respondent mohl napsat svůj názor na danou problematiku, dále otázky polozavřené (otázka č. 12, 15, 18), které jsou složené částečně z uzavřených a otevřených otázky, do které mohl respondent vložit vlastní odpověď. Celková koncepce dotazníku byla rozdělena do okruhů týkajících se osobních informací o respondentovi, názorů týkajících se zařazení dětí do předškolních institucí, spokojenosti a důvod výběru dané mateřské školy.

Dotazník pro učitelky mateřských škol obsahoval deset otázek. Otázky v dotazníku byly uzavřené dichotomické (otázka č. 3, 8), které se vzájemně vylučovaly, polytomické výběrové (otázka č. 1, 2, 4, 5, 6, 9, 10), které umožňovaly výběr jedné možnosti z více nabízených, otázky polozavřené (otázka č. 7), ve které zvolily jednu z možných odpovědí, do které následně mohly dopsat svůj názor a otázky otevřené, které měly podobu věty, kterou měla respondentka za úkol doplnit podle svého uvážení. Celková koncepce dotazníku se zabývala názory respondentů na zařazení dětí mladší tři let do mateřské školy s tím, zda by byly potřebné změny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2004).

Vyhodnocení dotazníku probíhalo pomocí čárkovací metody, jejíž výsledky byly následně převedeny do tabulky četnosti, kdy konečný počet byl převeden na procenta. Veškeré odpovědi byly analyzovány a v případě vyhodnocení dotazníků určených učitelkám mateřských škol i následně porovnány podle místa, ve kterém byly realizovány. Na závěr byla data zpracována do textové podoby a v případě dotazníků pro učitelky mateřských škol převedena do grafického znázornění pomocí sloupcových grafů.

Porovnávací metoda byla použita při vyhodnocování dotazníků určených učitelkám mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí a učitelkám mateřských škol v Praze. Kde nás zajímala podobnost nebo rozdílnost názorů u jednotlivých odpovědí položených v dotazníku.

9 Popis a průběh výzkumného šetření

Příprava jednotlivých dotazníků probíhala od prosince 2014 do začátku ledna 2015, kdy pomocí konzultací jsem sestavila jeho základ, následně pomocí pěti oslovení rodičů ve svém okolí, jsem se pokoušela zjistit, srozumitelnost jednotlivých dotazníků, načež jsem dotazníky upravila do finální podoby.

Výzkumné šetření probíhalo od ledna 2015 a ukončeno bylo začátkem března 2015.

Dotazníky pro rodiče předškolních dětí, které dochází do mateřské školy, a dotazník pro učitelky mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí bylo záměrem umístit vždy do stejné mateřské školy, což se povedlo v 8 případech z 12. V 8 případech mi paní ředitelka vyhověla s oběma druhy dotazníků, u dvou byla ochotna vyhovět jen u dotazníku pro učitelky mateřských škol a ve dvou mateřských školách jsem se setkala s odmítnutím s odůvodněním, že si nepřejí tato šetření realizovat.

Dotazníky pro rodiče dětí, které dochází do mateřských škol, byly distribuovány po osobním setkání s paní ředitelkou nebo prostřednictvím emailové pošty, při které byla sjednána osobní schůzka a následně zajištěné osobní předání dotazníků, při kterém došlo k seznámení, k čemu je dotazník určen a o jakou spolupráci je žádáno.

Po dohodě s paní ředitelkou bylo dohodnuto, že dotazníky, které budou distribuovány mezi rodiče, budou moci být v rámci anonymity vloženy do schránek jednotlivých tříd nebo do schránky mateřské školy, která se nacházela ve vestibulu. V jednotřídních mateřských školách byly dotazníky nechávány rodiči na určeném místě v šatně dětí nebo je mohly dávat přímo učitelkám mateřské školy.

Dotazníky pro učitelky mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí byly distribuovány podobně jako dotazníky pro rodiče, po osobním setkání s paní ředitelkou nebo v případě vzdálenější oblasti emailovou poštou. V takovémto případě nedocházelo k osobnímu kontaktu.

Dotazníky pro učitelky mateřských škol v Praze byly distribuovány po osobním setkání s paní ředitelkou nebo byly zaslány pomocí emailové pošty.

Možnost doby vyplnění dotazníku byla stanovena na dva týdny, přičemž v průběhu této doby jsem se v některých mateřských školách informovala o dosavadní návratnosti. Po ukončení této časové lhůty došlo k osobnímu převzetí veškerých navrácených dotazníků.

Průběh dotazníkového šetření můžeme zhodnotit jako bezproblémový. Při distribuci dotazníků byly využity, jak elektronická komunikace, tak osobní kontakt, u kterého vidím veliké plus při předávání dotazníku (např. mohly být rovnou vysvětleny a zodpovězeny veškeré otázky, a to s učitelkami i rodiči).

10 Vyhodnocení výzkumu

10.1 Vyhodnocení dotazníků pro rodiče dětí

V úvodu dotazníku se autorka představila respondentům, kde zdůvodnila i (svůj) záměr dotazníkového šetření. Současně bylo uvedeno, že dotazník je zcela anonymní s tím, že u všech otázek je možná pouze jedna z nabízených odpovědí. Výjimkou jsou pouze otázka číslo 7, kde mohli respondenti vybírat z více z možných odpovědí, a pak otázka číslo 10, u které měli odpovídat jen respondenti v případě, že v předešlé otázce, tedy otázce číslo 9, zvolili odpověď a).

Autorka vždy uvede otázku, kterou následně slovně vyhodnotí, a v některém případě použije i grafické znázornění.

Otázka č. 1 - *Váš věk se pohybuje v kategorii od:*

Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že věk rodičů dětí se nejčastěji pohyboval v rozmezí 30 – 39 let, což činilo celkem 62,8 % dotazovaných. Rodiče ve věku 19 – 29 let tvořili 16,3 % dotazovaných, 18,9 % tvořily rodiče ve věku 40 – 49 let a poslední skupina respondentů ve věku 50 a více let činila 1,8 %.

Otázka č. 2 - *Jaké je Vaše dosažené vzdělání?*

Ve většině případů a to z více jak poloviny, tedy 61,4 % dosáhli rodiče dětí nejvýše středoškolského vzdělání. Vyšší odborné školy vystudovalo celkem 14,6 % respondentů, 11,7 % tvořilo dosažené vzdělání respondentů vysokoškolského – bakalářského vzdělání, 7,1 % činilo vzdělání vysokoškolské – magisterské, základní vzdělání a vysokoškolské – inženýrské vzdělání uvedlo v obou případech pouze 2,3 %. V jediném případě bylo dosažené vzdělání respondentů vysokoškolské – doktorské, které tímto činilo pouze 0,6 %.

Otázka č. 3 - *Váš rodinný stav?*

V této otázce nás zajímalo, v jakém rodinné prostředí děti vyrůstají. Z 69 % je rodinný stav rodičů vdaná/ženatý. 19,3 % respondentů uvedlo, že jejich rodinný stav je svobodná/ý. Rozvedených rodičů bylo uvedeno 10,5 % dotazovaných a 1,2 % tvořila skupina respondentů vdova/vdovec.

Otázka č. 4 - *Jste spokojeni s prací učitelek na této mateřské škole?*

Celkem 72,5 %, což činí téměř třetinu dotazovaných respondentů, uvedlo, že je spokojena s prací učitelek v konkrétní mateřské škole. 24,6 % respondentů uvedlo, že jsou s prací učitelek spíše spokojeni a 10,5 % označilo, že s prací učitelek jsou spíše nespokojeni. Žádný s respondentů neuvedl, že by byl nespokojený s prací učitelek v mateřské škole, kde má své dítě umístěné.

Otázka č. 5 - *Informace ze strany mateřské školy se dozvídám od:*

U této otázky jsem se při vyplňování dotazníku setkala s největším problémem, jelikož cílem bylo, aby se rodiče zamyslely nad nejčastějším a pro ně i nejpodstatnějším způsobem, kterým získávají informace týkající se mateřské školy. Proto byla možnost zvolit si pouze jednu z nabízených alternativ. Mezi nejčastěji uváděnými možnostmi, jak rodiče získávají informace týkající se mateřské školy, její organizace, plánů a blížících se akcí, byla uváděna možnost „prostřednictvím“ učitelky. Tuto možnost zvolilo celkem 98 respondentů, což činilo 57,3 %. Druhým nejčastěji voleným způsobem získávání informací bylo respondenty označeno, že z tabule či nástěnky, a to celkem v 53 %. Informovanost od jiných rodičů zvolilo celkem 4,1 %, od ředitelky mateřské školy 1,8 %, přičemž informace získané od dítěte, z internetu či ze třídních schůzek zvolili respondenti vždy jen v jednom případě, což činilo 0,6 %.

Jelikož někteří respondenti v této otázce uvedli více nabízených odpovědí, jejich dotazník musel být vyřazen. To se týkalo celkem 10 dotazníků, tedy 5,5 % z celkové návratnosti všech dotazníků, který tvořil celkem 183 kusů. Jako nejčastěji zvolené odpovědi ve vyřazených dotaznících volili respondenti tyto možnosti: od učitelky (10), z tabule – nástěnky (10), od dětí (9), z internetu (4), ze třídních schůzek (3), od jiných rodičů (5), od ředitelky (2). Z těchto odpovědí je patrné, že nejvíce informací, které jsou důležité, předávají rodičům převážně učitelky dětí, a to spolu s tabulemi či nástěnkami v chodbách

a šatnách mateřské školy, kam se dávají rovněž potřebné informace, a pak i „informovanost“ ze strany dětí, kterým vše potřebné říkají paní učitelky, aby rodičům připomínaly.

Tuto otázku se mnou konzultovaly v některých případech i učitelky mateřských škol při osobním kontaktu, jelikož někteří rodiče se na ně obraceli s tím, že jim je líto, že nemohou označit více odpovědí, neboť informovanost některými z nabízených možností byla pro ně téměř na stejné úrovni.

Otázka č. 6 - Nabízí tato mateřská škola dostatečné množství aktivit?

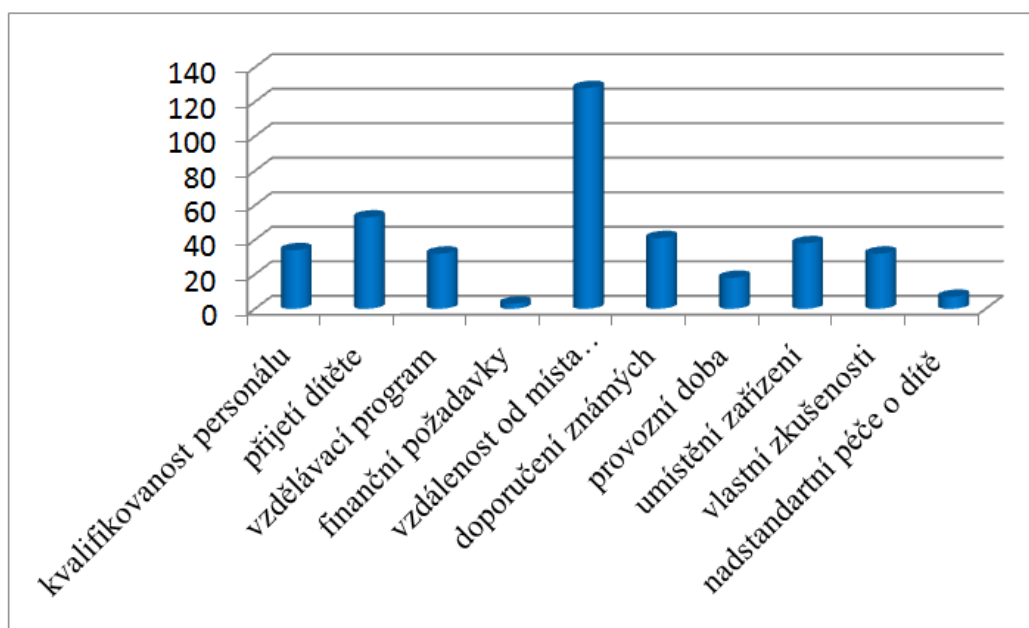
V této otázce bylo 153 respondentů, kteří uvedli, že mateřská škola, kterou navštěvuje jejich dítě, nabízí dostatečné množství aktivit, v procentuálním sečtení počet respondentů činí 89,5 %. Zbýlých 10,5 % uvedlo, že mateřská škola nenabízí dostatečné množství aktivit, to se týká celkem 18 respondentů.

Jelikož jsem si dotazníky nechávala rozřazené na mateřské školy jednotřídní, dvoutřídní a čtyřtřídní, můžeme uvést, že z těchto 18 respondentů, kteří označili možnost, že jimi vybraná mateřská škola nenabízí dostatečné množství aktivit, je 12 respondentů, jejichž děti jsou umístěné v menší vesnické jednotřídní škole, kde je nabídka aktivit menší než v městských mateřských školách, kde mají snazší přístupnost k rozšíření své nabídky aktivit. Tím mohou být myšleny, například návštěvy solné jeskyně, kterou navštěvují 4 oslovené mateřské školy, nebo akce na dopravním hřišti a jiné z nabízených aktivit mateřských škol.

Otázka č. 7 - Jaká byla Vaše kritéria při výběru zařízení pro Vaše dítě/děti?

U této jediné otázky mohli respondenti označit více možných odpovědí, které jsme seřadili podle nejčastějšího označení, které je následující: vzdálenost od místa bydliště (128), přijetí dítěte (53), doporučení známých (41), umístění zařízení (38), kvalifikovanost personálu (34), vzdělávací program (32), vlastní zkušenost (32), provozní doba (18), nadstandardní péče o dítě (7) a finanční požadavky (3). (graf č. 1, str. 44)

Graf č. 1 – Kritéria při výběru zařízení

Otázka č. 8 - Jaký byl věk Vašeho dítěte/děti při vstupu do mateřské školy?

Věk dětí při vstupu do vybraných mateřských škol byl nejčastěji 3 roky, a to celkem u 100 respondentů, tedy v 58,5 %. Tento věk souhlasí s věkem určeným pro zařazování dětí do mateřské školy. Druhým nejčastějším věkem se stal věk dítěte od 2 – 2,9 let, a to v 47 případech, tedy 27,5 %. Do mateřské školy ve věku čtyři roky nastoupilo celkem 18 dětí (10,5 %), v pěti letech nastoupilo 5 dětí (2,3 %) a v šesti letech 2 děti podle uvedení rodičů v dotazníku (1,2 %).

Otázka č. 9 - Jaká byla délka Vaší rodičovské dovolené?

Nejčastější délka rodičovské dovolené byla tříletá, a to u 114 respondentů, což činí 66,7 %. Dvouletou rodičovskou dovolenou mělo 11,1 % respondentů, což je 19 rodičů. 17 % rodičů uvedlo, že délka jejich rodičovské dovolené byla čtyřletá, přičemž jiná délka rodičovské dovolené se objevila v 9 případech, tedy v 5,2 % (to může být například v důsledku narození dalšího potomka, jak uvedl jeden z respondentů).

Pokud bychom chtěli porovnat délku rodičovské dovolené s věkem dětí při nástupu do mateřské školy v předešlé 8. otázce, je poměr vstupu tříletých dětí do mateřské školy téměř stejný jako délka tříleté rodičovské dovolené, kterou uvedlo o 14 respondentů více. Avšak

o více než poloviční rozdíl je rozdílný věk dvouletých dětí při vstupu do mateřské školy, kterých bylo 47, a dvouletých rodičovských dovolených, kterou uvedlo pouhých 19 respondentů, to je o 40,5 % respondentů méně než děti dvouletých při vstupu do mateřské školy. Tento fakt může být ovlivněn tím, že mateřské školy umožňují takzvanou „zkušební dobu“, při které umožňují rodičům, aby své dítě dávali do mateřské školy jen na pár hodin měsíčně. To může napomáhat k lepší adaptaci dítěte na pravidelnou docházku od tří let do mateřské školy a při které současně není ukončena rodičovská dovolená.

Současně se z vyhodnocených dotazníků ukázalo, že pokud dítě do mateřské školy nastoupilo ve věku od 2 – 3 let (jak uvedlo 47 respondentů v předešlé otázce), délka rodičovské dovolené byla v těchto případech pouze v 19 případech dvouletá, to činí 40,4 %. Převážná většina zbylých respondentů uvedla, že dítě do mateřské školy dali dříve než ve třech letech, ale sami svoji rodičovskou dovolenou ukončili až po třech letech, a to celkem v 55,3 % případech. 4,3 % respondentů uvedlo, že délka jejich rodičovské dovolené trvala čtyři roky.

Otázka č. 10 - Jaké jsou důvody kratší Vaší mateřské dovolené?

Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předešlé otázce 9, zvolili délku rodičovské dovolené „dvouletá“, což se týkalo celkem 19 rodičů. Nejčastějším důvodem zkrácené rodičovské dovolené respondenti uváděli finančního hlediska, a to v 41,5 %. Dalším důvodem v 73,2 % bylo udržení si své pracovní pozice a v 21,3 % se jednalo o důvod budování pracovní kariéry. Žádný z respondentů neuvedl jako důvod osobní zkušenosti s dřívějším zařazením do zařízení.

Nutné je také zmínit, že kratší rodičovskou dovolenou označili i respondenti, jejichž děti nastoupily do mateřské školy až ve věku tří let. Ve třech případech byly děti zařazeny do Dětského centra Sluníčko a v jednom případě do mateřské školy pro děti od dvou let.

Otázka č. 11 - Navštěvovali jste někdy Vy osobně jesle?

Odpovědi na tuto otázku byly velmi vyrovnané, ale nejčastěji zvolenou odpovědí na otázku byla odpověď ne, rodiče dětí v 55,6 % nenavštěvovali osobně jesle. Ve zbylých 44,4 % mají rodiče osobní zkušenost s jeslemi, tedy se zařazením do zařízení ve věku mladším tří let.

Otázka č. 12 - Navštěvovalo někdy Vaše dítě jesle, či jiné zařízení pro děti mladší 3 let?

Na tuto otázku byly odpovědi téměř jednoznačné, 158 rodičů tedy 92,4 % uvedlo, že jejich děti nikdy nenavštěvovaly žádná zařízení pro děti mladší tří let, pouze 7,6 % uvedlo, že ano, přičemž mezi nejčastější zařízení uvedli Dětské centrum Sluníčko. Dále se přitom objevovaly zařízení jako:

- Montessori třída,
- miniškola,
- jesle
- mateřská škola – třída pro dvouleté děti.

Je nutné podotknout, že takto vysoká „nenavštěvovanou“ jeslí a podobných zařízení určená pro děti mladší tří let může být způsobena tím, že jesle, které byly zřízeny v Prachaticích a jejich okolí, byly postupně rušeny a v současné době v těchto místech existuje již jen zmiňované Dětské centrum Sluníčko.

Pokud bychom se podívali na odpovědi respondentů v otázce číslo 8, kde jich celkem 47 uvedlo, že jejich dítě začalo navštěvovat mateřskou školu ve věku od 2 do 3 let, a k tomu přičetli děti, které navštěvovaly i jiná zařízení pro děti mladší tří let, jejich celkový součet by byl 40,4 %, tedy 70 dětí, které byly zařazovány do zařízení dříve než ve 3 letech.

Otázka č. 13 - Jaký je Váš názor na umístění dětí 2 - 3 letých v jeslích či dalších zařízeních? Jsou jesle vhodným zařízením pro děti dvouleté?

Tato otázka byla jedinou otevřenou otázkou v celém dotazníku, a pokud bychom se podívali na poměr kladných odpovědí a záporných, ve více jak 61 % byly odpovědi kladné, 27 % byly odpovědi negativní, 7 % bylo názoru, že je to individuální a nedokáže posoudit tuto otázku celkem 5 % respondentů.

U kladných odpovědí, kterých byla více než polovina, převládala nejvíce odpověď, že rodiče souhlasí se zařazováním dětí 2 – 3 letých do jeslí a více důvodů k tomu nedodávaly (60 respondentů). Druhou nejčastější odpovědí (36 respondentů) byla odpověď, že rodiče se zařazením souhlasí, ale pouze pokud je v tom finanční důvod nebo nutný návrat matky do práce, jinak by dítě mělo být v rodině. Vybraný respondent napsal: „*Myslím si, že*

nejlepší je, když je dítě doma s rodiči. Ovšem v dnešní době, pokud matka dostane výhodnou nabídku práce a dítěti jsou skoro 3 roky, přikláním se k možnosti využití jeslí, pokud není možnost babičky, či chůvy.“

Mezi další časté kladné ohlasy patřily odpovědi, které současně udávaly podmínky týkající se kvalitního personálu, nižšího počtu dětí v jeslích a vybavení zařízení (5 respondentů). Pokud by dítě bylo dostatečně zralé psychicky i fyzicky, přikláněli by se k zařazení dětí 2 – 3 letých do jeslí či jiných zařízení 3 respondenti. Jako dobrou přípravu na vstup do mateřské školy a kolektiv, tento důvod udali celkem 2 respondenti.

Jako negativních odpovědí týkajícího se vstupu dětí 2 – 3 letých do jeslí a jiných zařízení, udávali respondenti pouze důvod, že se zařazováním takto malých dětí nesouhlasí, a to celkem 29 respondentů. 15 respondentů uvedlo, že se zařazením nesouhlasí, jelikož by dítě mělo být v rodině. Vybraná odpověď jednoho z respondentů: *„Myslím si, že není vhodné, aby dvouleté děti navštěvovaly jesle. Ve svém věku by měly trávit co nejvíce času se svými rodiči.“* Poslední zmiňovanou zápornou odpovědí byla odpověď, ve které respondenti nesouhlasili s umístěním 2 – 3 letých dětí do jeslí či jiných zařízení z důvodu, že by měl být nástup do mateřské školy až ve 3 letech a ne dříve.

Podle 10 respondentů, je vstup dvouletých dětí do jeslí individuální, jelikož pro každého to může být jinak náročné a na vstup do zařízení může být jinak vyžralé. Vybraná odpověď jednoho respondenta: *„Asi podle toho, jak je dítě soběstačné a mentálně vyžralé. Podle mne je to individuální.“*

8 respondentů uvedlo, že tuto otázku nemohou posoudit, jelikož nemají s jeslemi či jinými zařízeními zkušenost.

Otázka č. 14 - *Souhlasíte, aby se do mateřské školy přijímaly děti 2 – 3leté?*

71,9 % respondentů uvedlo, že souhlasí se zařazením dětí mladší tří let do mateřské školy, zbylých 28,1 % uvedlo, že nesouhlasí se zařazením takto malých dětí.

Otázka č. 15 - *Hledali jste někdy informace možností péče o děti od 2 – 3 let?*

Rodiče z 80,1 % žádné informace týkající se možností péče o děti ve věku 2 – 3 roky nehledali, 19,9 % rodičů informace hledalo, a to v převážné většině na internetu, přičemž mezi další uváděné zdroje informací patřily:

- „město Prachatice“,
- o. s. Portus Prachatice,
- v konkrétní mateřské škole,
- u ředitelky mateřské školy,
- u známých,
- z nástěnky,
- z časopisu.

V jednom případě respondent uvedl: „*Sama jsem uvažovala o založení miniškolky ve vlastním domě, když jsem byla s dcerou na rodičovské dovolené.*“.

Otázka č. 16 - *Současná nabídka institucí pečující o děti od 2 – 3 let, je podle Vás?*

Nejčastější odpověď na tuto otázku volili respondenti odpověď neví, nedokážu posoudit, a to v 48,5 %, za nedostačující ji označilo 39,2 % respondentů a za dostačující 12,3 %.

Otázka č. 17 - *Jakou kvalifikaci považujete za potřebnou v péči o děti 2 - 3 leté?*

Jako potřebnou kvalifikaci učitelky mateřské školy považují rodiče převážně pedagogickou a zdravotnickou, a to v 99 případech, což je 57,9 %. Dále jen kvalifikaci pedagogickou, tu označilo 39,2 % respondentů, 1,2 % kvalifikaci zdravotnickou a 1,7 % uvedlo možnost potřebné kvalifikace jiné.

Otázka č. 18 - *Do jakého resortu by podle Vás měla být zařazena péče o děti mladší 2 - 3 leté?*

V převážné většině volili respondenti odpověď, ve které by péči o děti mladší tři let zařadili do resortu školství, a to 124 hlasy, což činí 72,1 %. Následně pak do resortu sociální péče - 14,3 %, do resortu zdravotnictví 8,5 % a možnost jiné volilo 5,1 % respondentů, když uváděli zařazení péče o děti mladší 2 – 3 let za vhodné nejčastěji do domácí péče. Jako další možnosti, do jakého resortu by bylo vhodné zařadit péči o děti mladší tři let, byly uváděny: kombinace resortu zdravotnického a školského, pouze resort pedagogický.

Otázka č. 19 - Podle Vašeho názoru je vhodné zařadit děti 0 – 2 leté do:

V této otázce rodiče nejčastěji označili možnost zařazení dětí od narození do dvou let v rodině. Tuto možnost celkem označilo 100 respondentů, tedy 58,2 %. Mezi druhou nejčastěji označenou možností patří zařazení takto malého dítěte do jeslí, a to v 15,7 %. Mateřská škola – jeslová třída byla vybrána ve 23 případech (13,4 %), mateřská škola – věkově stejnorodá skupina byla vybrána 11 respondenty (6,3 %), mikrojesle tvořily 2,3 % označených možností a zbylé možnosti jako je mikroškolka, dětská skupina, profesionální chůva a jiné možnosti byly vždy označeny jedním respondentem, což tvořilo 0,6 %.

Otázka č. 20 - Podle Vašeho názoru je vhodné zařadit děti 2 - 3 leté do:

U této otázky byla respondenty volená nejčastější možnost zařazení 2 – 3 leté dětí do mateřské školy – věkově stejnorodé skupiny (homogenní), a to v 52 případech tedy 30,2 %. Mezi druhou nejčastěji volenou možností patřilo zařazení do mateřské školy – jeslové třídy 24,1 % a následně v rodině 18,7 %. Mateřskou školu – věkově smíšenou třídu, skupinu (heterogenní) volilo celkem 14,7 % respondentů, jesle označilo celkem 5,3%, mikroškolku 3,5 %, mikrojesle 2,3 % a profesionální chůvu či firemní jesle 0,6 % respondentů. Ostatní možnosti jako dětskou skupinu a možnost jiné nezvolil ani jeden z respondentů.

Pokud bychom se podívali zpětně na otázku číslo 14, kde 48 respondentů odpovědělo, že nesouhlasí s tím, aby do mateřské školy byly přijímány děti mladší tři let, pouhých 43,5 % těchto respondentů, v této otázce uvedlo, že dítě 2 – 3 leté by mělo být v rodině. Ostatní odpovědi, které byly jiné, bereme jako jejich názor, pokud by dítě 2 – 3 leté muselo být do některého zařízení zařazeno, tak jaký je jejich pohled na nejvhodnější zařazení. Názory uváděli takovéto: mateřská škola – jeslová třída 14,7 %, jesle 14,7 %, mateřská škola – věkově stejnorodá skupina 12,3 %, mikrojesle 8,2 %, mateřská škola – věkově smíšená třída, skupina 4,6 % a firemní jesle 2,1 %.

Otázka č. 21 - Podle Vašeho názoru je vhodné zařadit děti 3 - 6 leté do:

Více než třičtvrtě respondentů v této otázce odpovědělo jednoznačně a zvolilo možnost zařazení dětí ve věku od 3 do 6 let jako nejvhodnější do mateřské školy – věkově stejnorodé skupiny (homogenní), a to 77,1 % v 21,1 % zvolili respondenti možnost mateřské školy – věkově smíšené třídy, skupiny (heterogenní). Poté vždy po 0,6 % volili

možnost mateřská škola - jeslová třída, mikroškolka a rodina. Odpovědi jesle, mikrojesle a firemní jesle nebyly ani jednou označeny.

10.2 Vyhodnocení dotazníků pro učitele mateřských škol

V úvodu dotazníku se autorka představila respondentům, kde i zdůvodnila svůj záměr dotazníkového šetření. Současně bylo uvedeno, že dotazník je zcela anonymní s tím, že u většiny otázek je možná pouze jedna z nabízených odpovědí, a to kromě na závěr položených dvě otevřených otázek, kde respondenti dokončovali výrok.

Autorka vždy uvede otázku, kterou celkově vyhodnotí, poté zvlášť vyhodnotí odpovědi učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí a pak zvlášť odpovědi učitelek mateřských škol v Praze, následně shrne získané výsledky a graficky je zaznamená.

Otázka č. 1 - *Váš věk se pohybuje v kategorii od:*

Z průzkumu je patrné, že odpovědi po sečtení všech dotazovaných respondentů jsou velmi vyrovnané. Nejčastěji byla označena možnost D, kdy se věk učitelek mateřských škol (dále jen učitelky MŠ) pohyboval v rozmezí od 50 a více let, a to v 29,9 %. Další nejčastější odpovědí byla možnost C, kde se věk učitelek MŠ pohyboval v rozmezí od 40 – 49 let a to 24,7 %. Možnosti A a B činily celkem v obou případech 22,7 %, kdy v odpovědi A byl věk respondentů od 19 – 29 let a v odpovědi B od 30 – 39 let.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

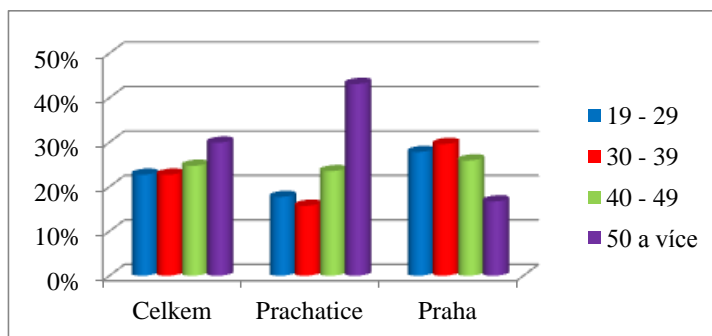
Nejčastěji zvolenou odpovědí učitelek MŠ v Prachaticích a blízkém okolí (dále jen v Prachatice) byla odpověď D, a to 43,1 %. Věk učitelek od 40 – 49 let, tedy odpověď C byla označena celkem 23,5 %. 17,7 % tvořila odpověď A a 15,7 % tvořila odpověď B.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

U této skupiny učitelky MŠ volily nejčastěji možnost B, kdy se věk respondentů pohyboval v rozmezí od 30 – 39 lety, a to 29,6 %. Odpověď B činila 27,8 %, odpověď C byla označena 25,9 % a nejméně respondentů patřilo do skupiny D, která tvořila 16,7 %.

Z takto vyhodnocených dotazníků vyplývá, že průměrný věk učitelek MŠ je nižší v Praze, kde byly nejčastějšími odpověďmi možnosti A a B, naopak věk učitelek MŠ v Prachaticích spadal nejčastěji do odpovědi C a D.

Graf č. 2 – Věk učitelek mateřských škol

Otázka č. 2 - Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

Převažující většina všech respondentů v této otázce označila možnost A, kdy jejich nejvyšší dosažené vzdělání bylo středoškolské a to v 59,3 %. Druhou nejčastější odpovědí, byla možnost C, kdy nejvyšší dosažené vzdělání bylo vysokoškolské – bakalářské, a to celkem v 21,9 %. Vyšší odborné vzdělání dosáhlo celkem 10,3 % a nejméně respondentů označilo nejvyšší dosažené vzdělání vysokoškolské – magisterské, a to 8,5 %.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

U této otázky převážná většina učitelek MŠ označila jako nejvyšší možné vzdělání možnost A, středoškolské, které tvořilo 68,6 %. Druhým nejčastějším dosaženým vzděláním byla označená možnost C, vzdělání vysokoškolské – bakalářské 21,6 %. Vyšší odborné vzdělání dosáhlo celkem 5,9 % a nejméně respondentů dosáhlo vysokoškolského – magisterského vzdělání a to v 3,9 % případech.

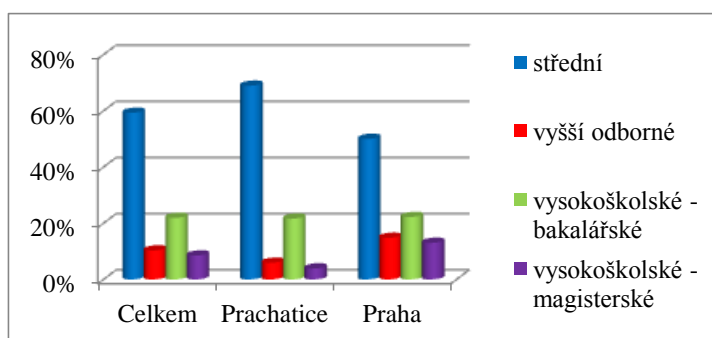
Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

Respondenti u této otázky označili nejčastěji odpověď A, tedy nejvyšším dosaženým vzděláním je středoškolské, a to v 50 % vrácených dotazníků. 22,2 % dotazovaných dosáhlo vysokoškolského – bakalářského vzdělání, 14,8 % dosáhlo vzdělání vyššího

odborného a v 13 % respondenti dosáhli nejvyššího vzdělání vysokoškolského – magisterského.

Z takto vyhodnocených dotazníků vyplývá, že v Praze je vzdělání učitelek MŠ vyšší než u učitelek MŠ v Prachaticích. To může být způsobeno tím, že v Prachaticích jsou učitelky znatelně starší než v Praze a mají letitou praxi, při které nebylo žádoucí vyššího vzdělání k vykonávání této profese. Současně může mít znatelný vliv i dostupnost vzdělávání pro učitelky MŠ, kdy pro učitelky v Praze existuje vysokoškolský bakalářský či navazující magisterský obor Učitelství pro mateřské školy při Pedagogické fakultě UK v Praze, které si mohou doplnit v rámci dálkového studia, přičemž v Prachaticích a blízkém okolí už učitelky musejí za studiem dojíždět, například do Českých Budějovic.

Graf č. 3 – Dosažené vzdělání učitelek mateřských škol

Otázka č. 3 - Souhlasíte s tím, aby mateřskou školu navštěvovaly děti 2 – 3 let?

Celkem 71,5 % respondentů uvedlo, že nesouhlasí s tím, aby do mateřské školy byly zařazovány děti ve věku od dvou do tří let, ti zvolili možnost B. Možnost A zvolilo celkem 28,5 % dotazovaných respondentů, kteří se zařazením dětí od dvou do tří let souhlasí.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

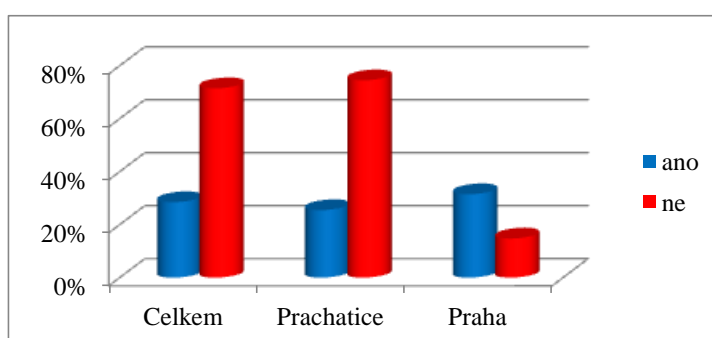
S tím, aby byly děti ve věku od dvou do tří let zařazovány do mateřské školy, se většina respondentů shodla nejčastěji volbou odpovědi B, tedy odpovědí, že se zařazováním dětí nesouhlasí, a to v 74,5 %. Naopak 25,4 % respondentů uvedlo, že se zařazováním dětí mladších tří let souhlasí.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

U této otázky odpovědělo celkem 68,5 % respondentů, kteří zvolili možnost B, že nesouhlasí se zařazováním dětí ve věku od dvou do tří let do mateřské školy. Možnost A, kdy respondenti souhlasí se zařazováním těchto dětí, zvolilo celkem 31,5 % respondentů.

U této otázky se odpovědi obou skupin respondentů velmi shodovaly, názor na zařazování dětí 2 – 3 letých je převážně negativní a učitelé s ním nesouhlasí.

Graf č. 4 – Názor na zařazování dětí 2 – 3 letých do mateřské školy.

Otázka č. 4 - *Domníváte se, na základě vlastní zkušenosti, že současný režim v mateřské škole odpovídá i dětem mladším tří let (2 – 3 roky)?*

Převážná většina všech oslovených respondentů u této otázky zvolila možnost B, kdy se domnívají, že současný režim v mateřské škole neodpovídá dětem mladším tří let, a to v 68,5 %. Druhou nejčastější odpovědí byla zvolena možnost A, kdy se respondenti domnívají, že režim odpovídá dětem mladším tří let a to v celkovém součtu 22,1 %. Možnost C zvolilo celkem 8,4 % respondentů.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

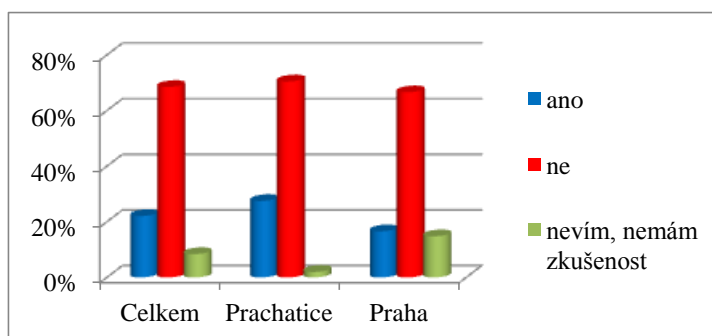
Učitelky MŠ volily nejčastěji odpověď B, a to v 70,5 %, kdy se domnívají, že režim v současné mateřské škole neodpovídá dětem mladším tří let, naopak za odpovídající, ho označilo celkem 27,5 % respondentů, ti zvolili možnost A. Možnost C, zvolili 2 % respondentů, kde učitelky neví, nemají zkušenost s režimem pro děti mladší tří let v mateřské škole.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

Nejčastěji zvolenou odpovědí u respondentů v Praze byla zvolena možnost B a to v 66,6 %, že současný režim v mateřské škole neodpovídá dětem 2 – 3 letým. Možnost A, kde se respondenti domnívají, že současný režim v mateřské škole odpovídá dětem mladším tří let, zvolilo celkem 16,6 %. 14,8 % respondentů uvedlo možnost C, kdy neví, nemají zkušenost s režimem pro děti mladší tří let v mateřské škole.

U této otázky se odpovědi velmi shodovaly u obou skupin respondentů. Nejčastěji zvolenou odpovědí byla zvolena možnost, že současný režim v mateřské škole neodpovídá dětem mladším tří let. Tento fakt může být způsobený tím, že mateřské školy nejsou určeny pro děti mladší tří let a příprava učitelek není přímo zaměřena na práci s takto malými dětmi.

Graf č. 5 – Odpovídá současný režim v mateřské škole dětem 2 – 3 letým?

Otázka č. 5 - Domníváte se, že pro děti ve věku 2 – 3 let je vhodné uspořádání třídy:

Výsledky této otázky byly velmi vyrovnané s rozdílem pouhých 2 hlasů. Avšak v celkovém součtu všech odpovědí byla nejčastěji označována možnost B, tedy že nejvhodnější uspořádání třídy pro děti ve věku od 2 – 3 let je podle respondentů heterogenní (neboli různé věkové uspořádání), a to 40,9 %. Druhou nejčastěji zvolenou možností byla odpověď A, tzn. homogenní uspořádání, a to 39,1 %. Možnost C, kdy respondent uváděl, že je jedno, v jakém uspořádání bude dítě mladší 3 let zařazeno, označilo celkem 10,5 %, přičemž možnost D zvolilo celkem 9,5 %.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

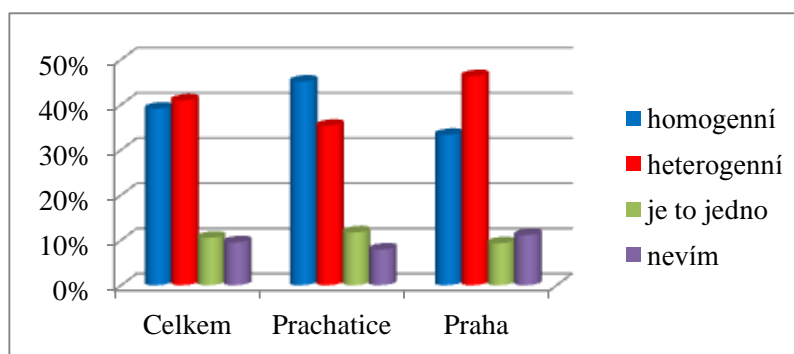
V této otázce odpovídaly učitelky MŠ nejčastěji, že pro děti 2 - 3 je nejvhodnější zařazení do třídy homogenní, tedy odpověď A, a to celkem 45,1 %. Pro heterogenní uspořádání třídy bylo celkem 35,3 % respondentů, ti zvolili možnost B. U možnosti C, že je jedno, v jakém uspořádání děti mladší tří let budou, zvolilo tuto možnost celkem 11,7 % respondentů. 7,9 % učitelek uvedlo, že neví, jaké uspořádání by bylo pro tyto děti vhodné.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

V této otázce volily učitelky MŠ v Praze nejčastěji odpověď B a to 46,3 %, kdy si myslí, že nejvhodnější uspořádání třídy pro děti od dvou do tří let je ve třídě heterogenní. O tom, že je nejvhodnější uspořádání homogenní, bylo přesvědčeno 33,3 % respondentů, ti označili možnost A. Možnost nevím, zvolilo 11,1 % respondentů, přičemž o odpovědi C, je jedno, v jak uspořádané třídě dítě bude, bylo přesvědčeno nejméně učitelek celkem 9,3 %.

V odpovědích na tuto otázku se respondenti rozcházel, učitelky MŠ v Prachaticích byly převážně přesvědčeny, že nejvhodnější uspořádání třídy je homogenní, naopak v Praze jako nejvhodnější shledávaly uspořádání heterogenní.

Graf č. 6 – Vhodné uspořádání třídy.

Otázka č. 6 - Na základě vlastní zkušenosti vnímáte z hlediska současného vybavení mateřské školy zařazení dětí od 2 – 3 let za:

Převážná většina oslovených respondentů se v této otázce shodla v 64 % na tom, že současné vybavení mateřské školy je nevhodné pro zařazení dětí ve věku od 2 - 3 let, ti tedy zvolili odpověď B. 26,6 % respondentů zvolili možnost A, kdy jsou názoru, že

vybavení v jejich mateřské škole je pro tyto malé děti vhodné. Nejméně respondentů uvedlo možnost C, kdy neví, zda je vybavení vhodně či nevhodně.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

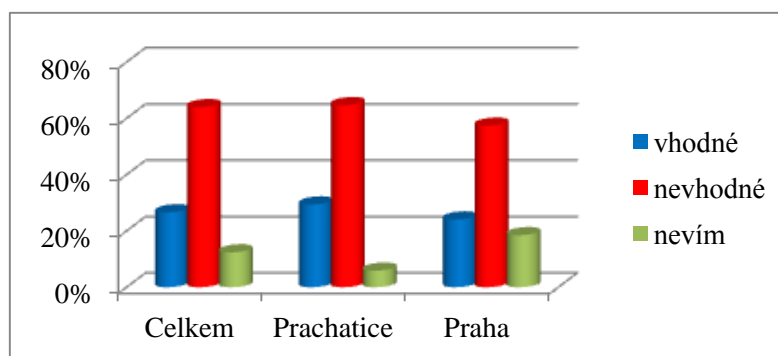
64,7 % oslovených respondentů vidí vybavení mateřských škol jako nevhodné pro zařazení dětí od 2 – 3 let. Za vhodné ho označilo celkem 29,4 % respondentů a 5,9 % jich uvedlo, že neví, jestli je současně vybavení vhodné či nevhodné.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

Jako nevhodné, označili respondenti současně vybavení mateřských škol pro zařazení dětí od 2 – 3 let, tuto možnost zvolilo celkem 57,4 %. Jako uspořádání vhodné, ho označilo 24,1 % učitelek. Možnost nevím zvolilo celkem 12,4 % respondentů.

U této otázky se odpovědi obou skupin respondentů velmi shodovaly, názor na současně vybavení mateřských škol vidí učitelky v převážné většině jako nevhodné pro děti ve věku od 2 do 3 let.

Graf č. 7 – Vybavení mateřské školy.

Otázka č. 7 - Je podle Vašeho názoru snížení věkové hranice pro vstup do mateřské školy nejlepší variantou vyřešení nedostačující institucionální péče o děti ve věku od 2 – 3 let?

Nejčastěji zvolenou odpovědí při součtu obou skupin respondentů byla možnost B, kterou označilo celkem 76,2 % respondentů, kteří se domnívají, že snížení věkové hranice pro vstup do mateřské školy není řešením pro nedostačující institucionální péči. Možnost A

celkem zvolilo 23,8 %, ti se domnívají, že by snížení věkové hranice bylo řešením. (Grafické znázornění v grafu č. 8, str. 58.)

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

U této otázky byla nejčastěji označována odpověď B, tedy že učitelky MŠ (78,4 %) si myslí, že snížení věkové hranice není nejlepším řešením pro nedostačující péči o děti 2 – 3 leté. Jako nejčastěji uváděný důvod bylo uváděno, že při současném počtu dětí, který je převážně 28 dětí na třídu nejde dosáhnout, aby u každého dítěte obzvlášť u takto malého docházelo k uspokojování individuálních potřeb. Je nutné taky podotknout, že často tyto malé děti nejsou dostatečně sociálně zralé pro vstup do mateřské školy a nemají naučené všechny základní návyky - nedokážou se sami najíst, dojít si na WC, pomočují se atd. Jako dalším často zmiňovaným důvodem bylo, že dítě dvouleté by mělo být v rodině co možná nejdéle, a pokud to nejde jinak, je vhodnější ho zařadit do jeslí nebo jiných zařízení, které jsou pro takto malé děti uzpůsobené. V návaznosti na to by muselo dojít ke změně v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2004), jelikož ten je určen pro děti 3 leté. Jako dalším důvodem může být i těžká adaptace dítěte na nový kolektiv, časté nemoci, což není pro takto malé děti prospěšné. Odpověď jednoho vybraného respondenta: *„Je možné, aby chodily děti ve věku 2 let do mateřské školy, ale s tou změnou, že by tam mohly být nočníky, pozměněný režim a jednodušší hračky. Nejdůležitější ale je počet těchto dětí pohromadě v jedné třídě. Max. 8 dětí tohoto věku, ne spolu s 3 letými a více.“*

Opačným názorem, tedy že je snížení věkové hranice pro vstup do mateřské školy dobré řešení označilo celkem 21,6 % respondentů. Mezi nejčastější odůvodnění patřil důvod, že souhlasí, ale pouze pokud by byl snížený počet dětí ve třídě nebo se navýšil počet učitelek v jedné třídě. Druhé nejčastější odůvodnění bylo takové, že se snížením respondenti souhlasí, ale pouze pokud by museli rodiče do zaměstnání a nebyla by jiná možnost. Jiná odůvodnění se týkala odpovědi ano, pouze pokud by došlo k *„...vhodné úpravě prostředí a režimu v souvislosti s individuálními potřebami 2 letého dítěte“* nebo že *„...děti rychleji naběhnou do pravidelného režimu dne, jsou lepší v oblasti sebeobsluhy.“* (odpovědi vybraných respondentů).

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

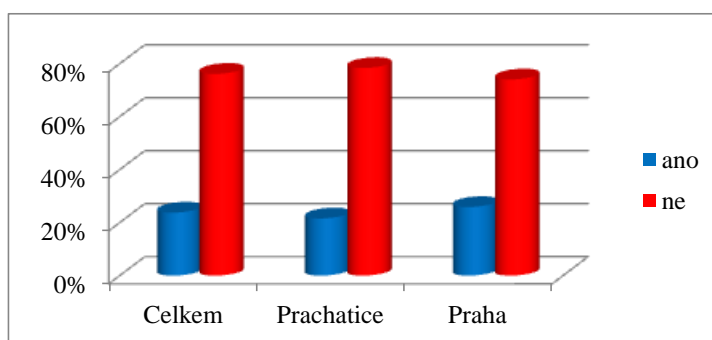
Jako nejčastěji zvolenou odpovědí (74,1 %) u této otázky byla zvolená odpověď B, tedy že snížení věkové hranice pro vstup do mateřské školy není nejlepší variantou vyřešení

nedostačující péče. Toto tvrzení bylo odůvodněno nejčastěji tím, že dítě mladší tří let by mělo zůstat v rodině, jelikož nejvíce potřebuje svojí matku a tu mu žádné zařízení nenahradí, nebo možnost zařadit dítě do jiného zařízení určeného dětem mladším tří let než je mateřská škola, jelikož ta je určena pro děti od 3 let a díky nepřiměřeného počtu dětí, které jsou ve třídách, by nemohly být uspokojeny potřeby dětí, což patří mezi další důvody. Mateřské školy totiž nejsou dostatečně vybaveny na práci s dětmi, které nemají ještě plně naučené základní návyky hygienické a sebeobslužné. Dítě mladší tří let potřebuje individuální péči, přičemž ta by mohla být zajištěna i zřízením oddělením pro tyto děti nebo aspoň navýšením počtu učitelů na jednu třídu.

Možnost odpovědi ano na tuto otázku zvolilo celkem 25,7 % respondentů, jejich nejčastějším odůvodněním bylo, nejsou-li v blízkosti bydliště nějaké jesle či jiná možnost péče o takto malé dítě a matka by musela nastoupit do zaměstnání, je snížení věkové hranice dobrým důvodem. Současně byly uváděny důvody, že by muselo dojít ke snížení počtu dětí na třídu a zvýšení počtu učitelů. Dalším možným uvedeným důvodem bylo, že v současné době je to potřeba.

Z odpovědí obou skupin respondentů vyplývá, že nesouhlasí se zařazováním dětí 2 – 3 letých do mateřských školek, aby tím byla vyřešená nedostačující péče o tyto děti. Jako nejčastěji uváděný důvod se objevovalo tvrzení, že dítě mladší 3 let má být v rodině, musel by se snížit počet dětí na třídu, zvýšit počet učitelů na třídu a děti by musely mít osvojeny všechny základní hygienické i samoobslužné návyky.

Graf č. 8 – Snížení věkové hranice jako vyřešení nedostačující institucionální péče o děti 2 – 3 leté?

Otázka č. 8 - Vyžadoval by podle Vašeho názoru nástup dětí od 2 – 3 let do mateřské školy změny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání?

Pokud by měly nastupovat do mateřské školy děti ve věku od 2 – 3 let, tak by podle převážné většiny respondentů Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004) vyžadoval určité změny, na této odpovědi se shodlo celkem v 84,8 % učitelek MŠ. Možnost B, volilo celkem 15,2 % respondentů, kteří jsou názoru, že by žádné změny nevyžadoval.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

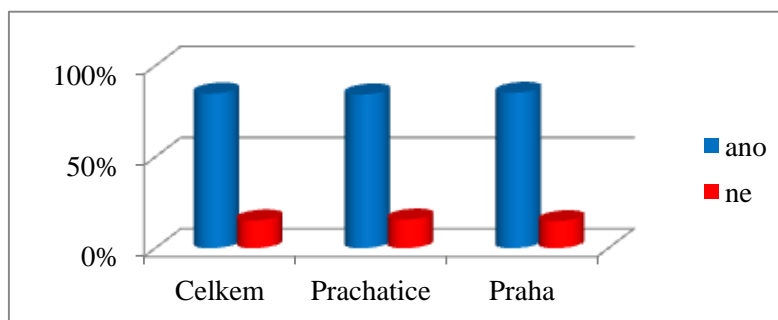
Na možnosti A se v této otázce shodlo celkem 84,3 % respondentů, kteří jsou názoru, že pokud by do mateřských škol měly být zařazovány děti ve věku od 2 – 3 let, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004) by vyžadoval určité změny. O možnosti B, kdy si myslí, že by žádné změny nevyžadoval, je přesvědčeno celkem 15,7 % respondentů.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

Celkem 85,2 % respondentů uvedlo, že by Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004) vyžadoval změny, pokud by do mateřských škol měly být zařazeny děti 2 – 3 leté. 14,8 % respondentů označilo možnost B, tj. že by žádné změny nebyly potřeba.

Z odpovědí obou skupin respondentů je patrné, že byly velmi shodné. V převážné většině se učitelky MŠ shodovaly na tom, že by byly potřebné určité změny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2004), které by se týkaly zařazování dětí mladších 3 let do mateřské školy.

Graf č. 9 – Změny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání, při zařazení dětí 2 – 3 letých do mateřské školy.

Otázka č. 9 - Vyberte důvod, proč byste doporučil/a docházku 2 – 3letého dítěte do mateřské školy?

Jako nejčastější odpověď této otázky byla zvolená u všech respondentů možnost H (nedal/a bych dítě mladší 3 let do MŠ), tu zvolilo celkem 61 % všech respondentů, kteří by dítě mladší tří let do mateřské školy nedali. Jako důvod, proč by dítě 2 – 3 leté dali do mateřské školy, byl nejčastěji uváděn ekonomický důvod, tedy možnost A, ten uvedlo celkem 14,3 %. Jako další důvod proč zařadit tyto děti do mateřské školy uvedlo 12,4 % respondentů možnost C, kontakt s vrstevníky. Kariérní důvod, tedy možnost B zvolilo celkem 6,7 % respondentů. 2,8 % učitelů zvolilo možnost F, kdy se jedná o pestrý učební a herní seznam a možnost I, jiné zvolilo též 2,8 % respondentů. Možnosti D (odborné kvalifikované práce), E (větší možnost pobytu venku) a G (péče o mladší děti) neuvedl ani v jedné skupině žádný respondent.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

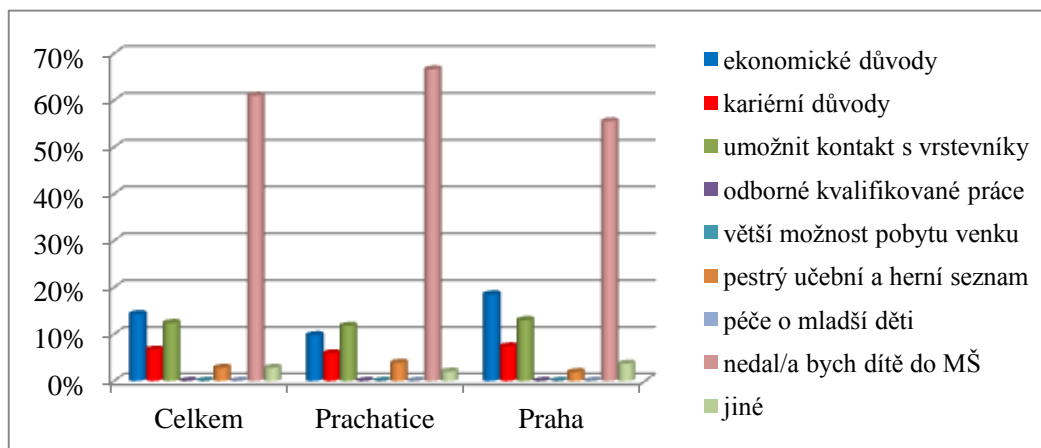
66,6 % respondentů u této otázky odpověděli, že by dítě mladší 3 let do mateřské školy nedali, ti zvolili možnost H. 11,8 % respondentů by dítě mladší tří let zařadilo do mateřské školy z důvodu, že by tím umožnila dítěti kontakt s vrstevníky. 9,5 % respondentů zvolilo možnost A, těmi jsou ekonomické důvody, možnost B, kariérní důvod zvolilo celkem 5,9 % respondentů, 3,9 % označilo možnost F, pestrý učební a herní seznam a možnost I, tzn., jiné uvedlo celkem 2 % učitelů.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

Celkem 55,5 % učitelek v Praze jako nejčastější odpověď u této otázky zvolily možnost H, tedy odpověď, že by dítě mladší 3 let do mateřské školy nedaly. Druhou nejčastější odpovědí byla možnost A, kde by jako důvod zařazení dětí mladších 3 let, hrály ekonomické důvody (18,5 %). Proto, aby byl dětem umožněn kontakt s vrstevníky, je celkem 13 % učitelů, 7,4 % označilo kariérní důvod. Možnost jiné zvolilo celkem 3,7 % respondentů, kteří dodali, že někdy již dítě může být zralé na vstup do mateřské školy, ale to je vždy individuální, proto by se na každé dítě mělo pohlížet zvlášť. Pouhý jeden respondent uvedl, že jako důvod zařazení dítěte mladšího 3 let vidí v pestrém učebním a herním plánu, který mateřská škola může nabídnout.

U této otázky jsou opět obě skupiny respondentů velmi vyrovnané ve svých odpovědích, když nejčastěji zvolenou možností u obou skupin byla odpověď, že by dítě mladší 3 let do mateřské školy nedaly.

Graf č. 10 – Důvody zařazení 2 – 3 letých dětí do mateřské školy.

Otázka č. 10 - Proč byste nedoporučil/a docházku 2 – 3letého dítěte do mateřské školy?

Jako nejčastěji uváděným důvodem u všech oslovených respondentů, proč by učitelka MŠ nedala dítě mladší tří let do mateřské školy byla odpověď B, a to taková, že dítě mladší 3 let má být v rodině. Takto odpovědělo celkem 68,6 % učitelek MŠ. Možnost C, tzn., že respondenti upřednostňují jiné formy péče, zvolilo 12,4 %. Možnost D, neboli jiné, zvolilo celkem 13,3 % oslovených respondentů a nedůvěru k cizí osobě označilo celkem 5,7 % respondentů.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

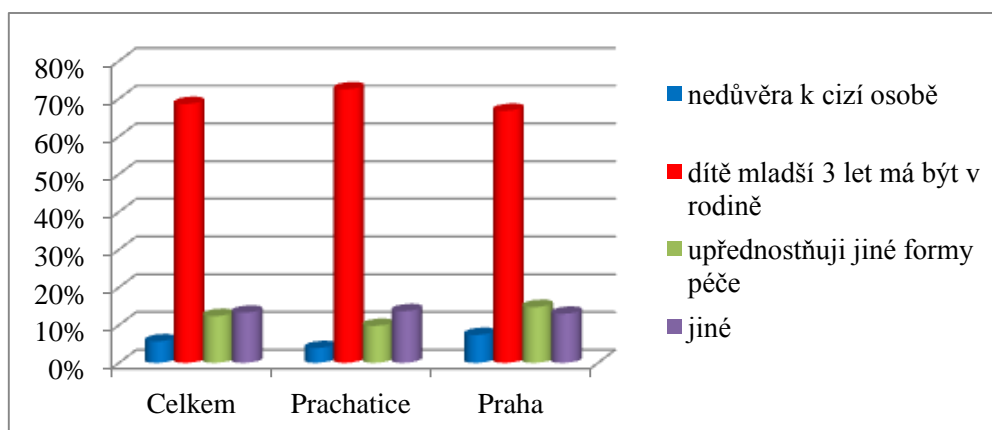
Téměř třetina respondentů (72,5 %) u této otázky zvolila odpověď B, dítě mladší 3 let má být v rodině. Možnost D zvolilo 13,7 % respondentů, 9,8 % upřednostňuje jiné formy péče a 3,9 % respondentů uvádí jako důvod, proč by nedoporučila docházku 2 – 3 letého dítěte do mateřské školy, nedůvěru k cizí osobě.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

64,8 % respondentů uvedlo, že dítě mladší 3 let má být v rodině. 12,4 % respondentů uvedlo jako důvod, proč by dítě 2 – 3 leté nedali do mateřské školy, že upřednostňuje jiné formy péče. Možnost D, tedy jiné, označilo celkem 13,3 % respondentů a nedůvěru k cizí osobě 7,4 %.

U obou skupin respondentů je patrné, že jsou převážně názoru, že dítě ve věku od 2 – 3 let by měly být v rodině a se zařazením do mateřské školy počkat, až dítě bude připravené a dosáhne minimálně věkové hranice 3 let.

Graf č. 10 - Důvody nezařazení 2 – 3 letých dětí do mateřské školy.

Věta č. 1 - „Respektování individuálních a vývojových potřeb 2 letých dětí zajistí nejlépe ... (dokončete výrok).“

Nejčastější odpovědí všech respondentů byla rodina, a to celkem v 72,5 %. Druhou nejčastější odpovědí byla matka 15,5 %, jesle získaly celkem 4,8 %. Zbýlých 7,2 % tvořily jiné odpovědi.

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

Nejčastější odpovědí učitelek MŠ byla, že respektování individuálních a vývojových potřeb zajistí nejlépe rodina, tu uvedlo celkem 74,5 % respondentů. Jako další možnost byla uváděna matka, ta se objevila celkem u 17,6 % odpovědí respondentů. Jesle zmínilo 3,9 % respondentů. Následně vždy jeden z respondentů odpověděl, že respektování

individuálních a vývojových potřeb 2 letých dětí zajistí nejlépe „rodinná výchova doplněná o výchovu a vzdělávání v mateřské škole“ nebo „odpovídající vybavení“ (respondenti).

Tabulka č. 1 – Zajištění respektování individuálních potřeb dětí. (Prachatice)

Odpovědi	Počet respondentů	Počet v procentech
Rodina	38	74,5%
Matka	9	17,6%
Jesle	2	3,9%
Rodinná výchova doplněná o výchovu a vzdělávání v mateřské škole	1	2%
Odpovídající vybavení	1	2%

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

Nejčastější odpovědí na otázku týkající se individuálních a vývojových potřeb zajistí rodina, to uvedlo celkem 70,4 % respondentů. 13 % učitelů uvedlo, že matka a 5,6 % jesle. Mezi další odpovědi patřila i individuální péče, rodina společně s pedagogem, skupina vrstevníků.

Tabulka č. 2 - Zajištění respektování individuálních potřeb dětí. (Praha)

Odpovědi	Počet respondentů	Počet v procentech
Rodina	38	70,4%
Matka	7	13%
Rodina společně s pedagogem	4	7,4%
Jesle	1	5,6%
Individuální péče	1	1,8%
Skupina vrstevníků	1	1,8%

Z těchto odpovědí obou skupin respondentů vyplývá, že rodina je považována za nejdůležitějšího činitele, který nejlépe zajistí respektování individuálních a vývojových potřeb 2 letých dětí.

Věta č. 2 - „Pokud bych měl/a mít ve třídě děti 2 – 3 leté, ve třídě by mohlo být maximálně ... (dokončete výrok) dětí.“

Nejčastější odpovědí, v celkovém počtu 30 respondentů, bylo tvrzení, že maximální počet dětí 2 - 3 letých v jedné třídě by měl být 15. Jako další názory se v odpovědích objevily varianty: jedenáct (22), dvanáct (11), pět (8), dvě, osmnáct a dvacet (6), šest a osm (5), šestnáct (3), třináct (2) a čtyři (1).

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Prachaticích a blízkém okolí

Z tabulky č. 3 je patrné, že nejvíce 2 - 3 letých dětí by podle 19 respondentů mohlo být ve třídě patnáct. Možnost deseti dětí ve třídě uvedlo 11 respondentů, šest (4), dvanáct a osmnáct (3), dvě, osm, třináct a dvacet (2), čtyři, pět, a šestnáct (1).

Vyhodnocení dotazníků učitelek mateřských škol v Praze

Nejvíce 2 - 3 letých dětí by podle 11 respondentů mohlo být ve třídě deset nebo patnáct, další možnosti byly: dvanáct (8), pět (7), dvě a dvacet (4), osm a osmnáct (3), šestnáct (2) a šest (1).

Z těchto odpovědí vyplývá, že pokud bychom chtěli uvést průměrný maximální počet 2 - 3 letých dětí, tak v Prachaticích by to vycházelo 12 dětí v jedné třídě, a pokud v Praze, vycházel by počet 11 dětí 2 – 3 letých v jedné třídě. Z toho vyplývá, že v Praze učitelky MŠ označovaly nižší počty dětí na třídu, ale ne zas o tolik více než učitelky MŠ v Prachaticích.

U této otázky byla škála odpovědí velmi různorodá. Nejčastěji uvedenými odpověďmi byl počet dětí 2 – 3 letých ve třídě 10 – 15. U ostatních odpovědí se můžeme domnívat, že učitelky MŠ otázku pochopily tak, že v jednom případě, kdy byly počty nižší, by se třída skládala pouze z 2 – 3 letých dětí, nebo naopak v druhém případě, kde byly počty dětí v jedné třídě vyšší, by se třída skládala z dětí 2 – 3 letých spojených i se staršími dětmi, tím by šlo o třídu heterogenní.

Tabulka č. 3 – Maximální počet dětí 2 – 3 letých ve třídě.

Odpovědi (počet dětí)	Počet odpovědí celkem	Počet odpovědí učitelů v Prachaticích	Počet odpovědí učitelů v Praze
Dvě	6	2	4
Čtyři	1	1	0
Pět	8	1	7
Šest	5	4	1
Osm	5	2	3
Deset	22	11	11
Dvanáct	11	3	8
Třináct	2	2	0
Patnáct	30	19	11
Šestnáct	3	1	2
Osmnáct	6	3	3
Dvacet	6	2	4

11 Shrnutí výzkumného šetření

Pomocí dotazníkového šetření, na které odpovídali rodiče dětí, vyplývá, že při výběru zařízení, do kterého své dítě chtěli umístit, má velmi podstatný vliv hlavně vzdálenost mateřské školy od místa bydliště a zda může být dítě do mateřské školy přijato. Jelikož se bakalářská práce zabývá péčí o děti mladší 3 let, z uvedených odpovědí 27,5 % respondentů, je patrné, že své dítě do mateřské školy umístili dříve, než došlo k hranici tří let. Nejčastějším udávaným důvodem, proč tak rodiče učinili, bylo ve většině uvedených případů finanční hledisko, které v dnešní době má velmi podstatný vliv na chod celé rodiny a které si v mnohých případech nemohou dovolit delší pobyt na mateřské dovolené. I přesto, že pouze čtvrtina respondentů dala své dítě do mateřské školy ve věku od 2 – 3 let, uvedlo přes 80 % respondentů, že se zařazením takto malých dětí souhlasí. Současně více než 60 % dotazovaných souhlasilo s tím, aby byly děti zařazovány do jeslí či jiných zařízení, které jsou určeny pro děti mladší tří let. Avšak více než polovina oslovených uvedlo, že současná nabídka institucí, které zajišťují péči o děti mladší tří let je nedostačující nebo o ní příliš nevědí. Z výzkumu je i patrné, že rodiče nemají příliš velký zájem zajímat se o informace týkající se institucionální péče o děti mladší tří let. Z pohledu rodičů na kvalifikaci učitelek mateřských škol, které by ve své třídě měly děti mladší tří let, vyplývá, že tyto pedagogičtí pracovníci by měli mít pedagogickou i zdravotnickou kvalifikaci, při které by péče o takto malá děti spadala do resortu školství.

Z výsledku výzkumného šetření, které jsem prováděla s učitelkami mateřských škol je patrné, že ve většině případů se názory učitelek z Prahy a učitelek z Prachatic a blízkého okolí příliš nelišily. Nejzřetelnější rozdíl obou skupin byl věk učitelek, kdy většina (66,6 %) dotazovaných učitelek z Prachatic a okolí bylo ve věku přesahující 40 let, naproti osloveným učitelkám v Praze, kde 57,4 % bylo do věku 39 let. Další rozdíl lze registrovat v nejvyšším dosaženém vzdělání, kdy vyšší vzdělanosti (vysokoškolské) dosáhly učitelky z Prahy. V poslední řadě se obě skupiny respondentů lišily v názoru týkajícího se uspořádání třídy, ve které by měly být zařazeny děti 2 – 3 leté, kdy v Prachaticích a blízkém okolí se učitelky ve většině případů shodly, že nejvhodnější pro tyto děti by bylo uspořádání homogenní a v Praze naopak heterogenní. V ostatních případech byly odpovědi obou skupin respondentů téměř jednoznačné, z kterých vyplývá, že dítě mladší tří let by mělo být co možná nejdéle doma s rodinou. Současná mateřská škola není připravená na

práci s takto malými dětmi, a to buď z důvodu nedostačujícího materiálu určenému dětem mladším tří let, počtu dětí v mateřských školách nebo nedostatku personálu na tuto věkovou skupinu. Současně by musely být provedeny změny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2004), které by se musely zaměřit na práci s dětmi mladšími tří let a zajistit dostatečné podmínky, pro jejich zařazení do mateřské školy, a snížit počet dětí ve třídě minimálně na 15 dětí.

Diskuse

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký názor mají rodiče a učitelé na zařazování dětí mladší 3 let do mateřských škol, a zda by v případě snížení věkové hranice pro vstup do mateřské školy vyžadoval podle učitelek mateřských škol změnu Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004).

Při shromažďování a vyhodnocování odpovědí respondentů na mé dotazníky jsem se nesečkala s podstatnými problémy. Mezi dílčí „problémy“ mohu zahrnout to, že v případě několika odpovědí rodičů týkajících se jeslí či jiných zařízení pečujících o děti mladší 3 let se ukázalo, že rodiče (a nejen tito) s těmito zařízeními nemají velké zkušenosti, nebo nemají dostatečné množství informací, jelikož nevěděli, jak na otázky odpovídat. Tím se mně potvrdily informace související s poklesem počtu jeslí, o kterém se zmiňuje Šimová, Hrklová (2014) ve své knize. K tomu mohu dodat, že Prachatice, kde byly dotazníky rozdány, patří mezi města, která měla v minulosti zřízeny jesle, ale ty postupem času byly pomalu rušeny, přičemž v Prachaticích a blízkém okolí zůstalo jediné zařízení, které pečuje o děti mladší tří let, a tím je Dětské centrum Sluníčko.

Jelikož jsem pomocí dotazníkového šetření, které jsem prováděla s rodiči, jejichž děti navštěvují mateřskou školu v Prachaticích či blízkém okolí, zjistila, že téměř 27 % oslovených rodičů dalo své dítě do mateřské školy dříve než ve třech letech. Pro diskuzi – zamyšlení mi proto vyvstala otázka, pokud by v Prachaticích, či blízkém okolí, byly zřízeny jesle nebo jiné zařízení, zlepšila by se informovanost rodičů o možnostech péče dětí mladší 3 let? Zda by byly děti 2 – 3 leté více zařazovány do zařízení určených dětem mladším 3 let? Do jakého zařízení by pak rodiče své dítě raději umístili, zda do zařízení určeného pro děti mladší tří let, jakými jsou například jesle či dětská centra, anebo raději do mateřské školy?

Téměř 24 % učitelek mateřských škol se zařazováním dětí mladší tří let souhlasí, což však vyvolává otázku, co by to znamenalo, resp. bude znamenat pro organizaci mateřské školy? Jak zmiňuje Šimová, Hrklová (2014), muselo by dojít k zvýšení počtu personálu na jednu třídu, nebo jak uvádí ve své odpovědi jeden z respondentů: „*Většina mateřských škol má zkušenost s dětmi mladšími 3 let, avšak je nutné zohlednit menší počet dětí na třídu, víc jí přizpůsobit těmto dětem a zvýšit počet pedagogů. Změna by se musela týkat i RVP PV.*“

Při vyhodnocování otázky č. 8, která se zabývala, názory učitelek mateřských škol, zda by vyžadoval Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004) nějaké změny, pokud by došlo ke snížení věkové hranice pro vstup do mateřské školy, nebyla jsem u jejich odpovědí překvapena výsledkem. Téměř 85 %, učitelek se shoduje na tom, že pokud by došlo ke snížení věkové hranice pro vstup do mateřské školy, muselo by dojít ke změně v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (2004).

Pokud bych prováděla další (výzkumné) šetření, pokusila bych se dále zjistit, o jaké konkrétní změny by se jednalo a na co by měly být zaměřeny.

Změnu bych také provedla u otázky č. 12, kde učitelky mateřských škol odpovídaly, kolik maximálně dětí by chtěly mít ve třídě, pokud by v ní byly děti mladší tří let. Tuto otázku bych pro příště více upřesnila nebo bych položila otázky dvě. Jedna by se týkala počtu dětí ve třídě, kde by byly pouze děti 2 – 3 leté a v druhé otázce by byla třída heterogenní, kde by byly děti od 2 let a více.

Osobně se domnívám, že stále více rodičů bude požadovat, aby byly děti mladší tří let přijímány do mateřských škol. To by ale mělo být spojeno s tím, že dítě bude zvládat základní návyky, protože při současném počtu 28 dětí ve třídě by učitelky v mateřských školách fungovaly spíše jako „opatrovnice“ a nemohlo by docházet k žádné výchovně vzdělávací činnosti. To může vyvolat otázku, je-li dítě do mateřské školy zařazeno dříve než ve třech letech, budou respektovány potřeby dítěte, nebo půjde jen o uspokojení potřeb rodičů?

Osobně si myslím, že zařazování dětí mladší 3 let do běžných mateřských škol není nejvhodnějším způsobem, jak zajistit péči o dítě, pokud si to situace v rodině vyžaduje. Pokud by však byly zřízeny mateřské školy s tzv. „jeslovými třídami“, kde by byl snížený počet dětí na třídu a učitelky připraveny na práci s takto malými dětmi, myslím si, že by to mohlo být velmi vhodné řešení stále nedostačující institucionální péče o děti mladší 3 let.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala otázkami souvisejícími s péčí o děti mladší 3 let. Toto téma je v současné době velmi aktuální, jelikož stále více rodičů se musí vrátit do zaměstnání dříve, než jejich potomek dovrší hranice tří let věku, který je stanoven jako vhodný pro vstup do mateřské školy, a který současně stanovuje vhodnou délku mateřské dovolené. Mezi časté důvody zkrácení mateřské dovolené patří převážně finanční důvody nebo možnost budování kariéry, které mají za následek, že jsou děti umisťovány do zařízení, která jsou určena pro děti mladší tří let nebo do mateřských škol, které umožňují přijetí dětí mladších.

Jelikož v některých případech představuje mateřská škola jediný způsob, jak zajistit péči o dítě, jehož rodiče musejí zajistit ekonomickou stánku rodiny, je dobré si uvědomit, že v průměru dítě stráví v mateřské škole 7,6 hodin, což činní téměř 32 % denního času s učitelkou. Během tohoto času na dítě působí učitelka a prostředí v mateřské škole svým vlivem, který se může lišit s vlivy a výchovou doma v rodině, což následně může vyvolat určité nesrovnalosti

Teoretická část bakalářské práce se zabývala zejména profesí učitelky mateřské školy, přičemž nás seznamuje s její náročností a zmiňuje požadavky, které jsou na ni kladeny. Pojednává o stávajících a budoucích úkolech, jež souvisí s profesní přípravou učitelky a jejími kompetencemi. Současně se zabývá i světem dítěte, a to převážně ve věku od dvou let, o jeho možnostech zařazení do mateřské školy, či jiných zařízení umožňující péči o děti 2 - 3 letých.

Praktická část bakalářské práce se zabývá problematikou zařazování dětí mladších tří let. Měla za cíl zjistit, jaký je názor rodičů a učitelů na péči o takto malé děti. V tomto se názory respondentů rozcházejí, jelikož 71 % rodičů souhlasilo, aby do mateřských škol byly zařazovány děti mladší tří let, a naopak 71 % učitelek mateřských škol se shodla na tom, že není vhodné, aby byly děti mladší 3 let zařazovány do mateřských škol, které na to nejsou patřičně vybavené. Uspořádání třídy není vhodné pro takto malé děti a podle většiny učitelek by v případě, že do mateřských škol začaly děti nastupovat ve větším měřítku, musel projít změnou i Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004).

Díky této práci se domnívám, že v následující době, může dojít k tomu, že mateřské školy budou nuceny zřizovat třídy, kam budou přijímány děti, které ještě nedosáhly 3 let. Dnešní společnost klade velký tlak na postavení rodiče v rodině, ať už z pohledu finančního zajištění nebo z pohledu budování kariéry. To má za následek, že doba běžné tříleté mateřské dovolené se zkracuje a rodiče chtějí děti umisťovat do mateřských škol před dosažením věku 3 let.

S těmito nároky se budou muset učitelky mateřských škol vyrovnat a současně i nově připravit, jelikož nikdo jiný, než učitelky mateřských škol si neuvědomují, jak je náročné mít ve třídě 28 dětí, ve které by měly být i děti dvouleté, které se v mnohých případech ještě o sebe zcela nedovedou postarat a nemají osvojeny základní návyky.

Díky vypracování bakalářské práce, jsem si uvědomila, jak složitá a náročná profese učitelky mateřské školy je. O to víc, pokud jsou do mateřské školy přijímány děti mladší 3 let. Jelikož jsem díky svému výzkumnému šetření zjistila, že téměř většina rodičů, by souhlasila se zařazováním dětí 2 - 3 letých dětí do mateřské školy, domnívám se, že by bylo vhodné, budoucí učitelky mateřských škol lépe připravit na možnosti péči o děti 2 – 3 leté.

Seznam použitých informačních zdrojů

Analýza podmínek a možností zařazení dětí od dvou let věku do mateřských škol a vyhodnocení dalšího řešení rozšíření péče o děti do tří let. [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Analyza-podminek-a-moznosti-deti.pdf>

BĚLINOVÁ, Ludmila. *Metodika výchovné práce v jeslích a mateřských školách*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

Bílá kniha – Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Praha: MŠMT, 2001

BURKOVICHOVÁ, Radmila a Jana KROPÁČKOVÁ. Profesní činnosti učitelek mateřských škol ve světle současných českých výzkumů. *Pedagogická orientace*, 2014, 24(4), 562–581.

HAVLÍNOVÁ, Miluše. *Zdravá mateřská škola: modelový projekt pro podporu zdraví v mateřských školách ČR*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995, 141 s. *Výchova dětí od 3 do 8 let*. ISBN 80-7178-048-0.

HELUS, Zdeněk. Jak dál ve vzdělání učitelů. In: *Pedagogika*, 1995, roč. 45., č. 2., s. 105 – 109, ISSN 3330 – 3815

Helus, Zdeněk. K psychologii láskyplného vztahu: pedagogické inspirace se zaměřením na předškolní výchovu. *Pedagogická orientace*, 2014, 24(4), 468–487.

HELUS, Zdeněk. *Osobnost a její vývoj*. 2. vyd., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009, ISBN 978-80-7290-396-2.

HELUS, Zdeněk. Učitelství – rozporuplné povolání pod tlakem nových společenských nároků. *Pedagogika*, 2007, č. 4, s. 349-363

KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován*. 2. vyd. Kroměříž: Spirála, 2006, 286 s. ISBN 80-901873-7-4.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, 256 s. *Pedagogika (Grada)*. ISBN 978-80-247-4435-3.

KROPÁČKOVÁ, Jana. Děti s odkladem školní docházky v mateřské škole. *Poradce ředitelky mateřské školy*, Březen 2013, č. 7, s. 20.-24

KROPÁČKOVÁ, Jana. Význam pedagogické praxe v profesní přípravě učitelů mateřských škol, In: KROPÁČKOVÁ, Jana. (ed.). *Idea a realita vysokoškolského vzdělávání učitelů mateřských škol na pedagogické fakultě*. Praha: Pedagogická fakulta UK Praha, 2007, s. 39 – 49

LEŽALOVÁ, Renata. Kompetentnost učitelky mateřské školy v přípravě dětí ke vstupu do základní školy, In: KROPÁČKOVÁ, Jana. (ed.). *Idea a realita vysokoškolského vzdělávání učitelů mateřských škol na pedagogické fakultě*. Praha: Pedagogická fakulta UK Praha, 2007, s. 164 – 166

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 182 s. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

MIŇOVÁ, Monika. Kompetence budoucích učitelů mateřských škol ve vztahu k učebnímu procesu, In: KROPÁČKOVÁ, Jana. (ed.). *Idea a realita vysokoškolského vzdělávání učitelů mateřských škol na pedagogické fakultě*. Praha: Pedagogická fakulta UK Praha, 2007, s. 106 – 110.

Národní zpráva o stavu předškolní výchovy vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice. Praha: MŠMT, 2000.

NELEŠOVSKÁ, Alena a Eva ŠMELOVÁ. *Modularizace a její aplikace v bakalářském studijním oboru Učitelství pro MŠ*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 141 s. ISBN 978-80-244-2090-5.

OPRAVILOVÁ, Eva. Cesta pracovníků předškolní výchovy za vzděláním (Od pěstounky k magistrovi), In: KROPÁČKOVÁ, Jana. (ed.). *Idea a realita vysokoškolského vzdělávání učitelů mateřských škol na pedagogické fakultě*. Praha: Pedagogická fakulta UK Praha, 2007, s. 12 – 22.

OPRAVILOVÁ, Eva., Proměna předškolní výchovy. *Poradce ředitelky mateřské školy*, Červen 2012, č. 10, s. 22. - 25.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Příprava předškolních pedagogů na úrovni vysoké školy*. In: *Retrospektiva a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů*. APV Praha 2002.

OPRAVILOVÁ, Eva. Příprava učitelů pro preprimární vzdělávání, In: SPILKOVÁ, Vladimíra a Helena HEJLOVÁ. (eds.). *Příprava učitelů pro primární a preprimární vzdělávání v Česku a na Slovensku: vývoj pro roce 1989 a perspektivy: výzkumný záměr: učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010, s. 35 – 48, ISBN 978-80-7290-486-0.

OPRAVILOVÁ, Eva a Jana KROPÁČKOVÁ. *Hranice a horizonty předškolního vzdělávání (Od předškolní výchovy k předškolnímu vzdělávání)*, 2013 [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/32927/>

OPRAVILOVÁ, Eva a Jana UHLÍŘOVÁ. *Předškolní výchova v zrcadle pramenů II*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2012, 231 s. ISBN 978-80-7290-623-9.

OPRAVILOVÁ, Eva a Jana UHLÍŘOVÁ. *Předškolní výchova v zrcadle pramenů III: legislativa k předškolní výchově*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013, 118 s. ISBN 978-80-7290-624-6.

OPRAVILOVÁ, Eva a Vladimíra GEBHARTOVÁ. *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011, 493 s. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 978-80-7367-703-9.

OPRAVILOVÁ, Eva, Ludmila ŠPRACHTOVÁ a Jana KROPÁČKOVÁ. Nad rodinným balíčkem s Asociací předškolní výchovy. In: *Učitelské noviny*, 2009, č. 9. s. 10-11.

PRŮCHA, Jan. *Učitel: současné poznatky o profesi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 154 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-621-7.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: VÚP, 2004, ISBN 80-87000-00-5.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 254 s. ISBN 978-80-7367-778-7.

SPILKOVÁ, Vladimíra. Reflexe proměn přípravy učitelů pro nepřímá a primární vzdělávání v ČR a SR, In: SPILKOVÁ, Vladimíra a Helena HEJLOVÁ. (eds.). *Příprava učitelů pro primární a preprimární vzdělávání v Česku a na Slovensku: vývoj pro roce 1989 a perspektivy: výzkumný záměr: učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010, s. 7 – 34, ISBN 978-80-7290-486-0.

SYSLOVÁ, Zora. Kvalita přípravného vzdělávání jako součást profesního rozvoje. *Poradce ředitelky mateřské školy*, Květen 2013b, č. 9, s. 28.-31.

SYSLOVÁ, Zora. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 158 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4309-7.

SYSLOVÁ, Zora, Irena BORKOVCOVÁ a Jan PRŮCHA. *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 213 s. ISBN 978-80-7478-354-8.

ŠÍMOVÁ, Zuzana a Lenka HRKĚLOVÁ. *Péče o děti jako mezigenerační most: [metodika vzdělávacího kurzu Asistentka v předškolní péči]*. 1. vyd. Praha: Zdravotnické zařízení městské části Praha 4, 2014, 152 s. ISBN 978-80-260-6923-2.

ŠÍROVÁ, Eva. Metody poznávání a rozvíjení individuálních potřeb předškolních dětí v interakci s dospělými, In: MERLIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2010, s. 93-107, ISBN 978-807-3676-278.

ŠMELOVÁ, Eva a Alena NELEŠOVSKÁ. *Učitel mateřské školy v reflexi současných proměn*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 122 s. ISBN 978-80-244-2272-5.

ŠMELOVÁ, Eva a Danuše TOMANOVÁ. Idea a realita v rozvoji profesně kultivující kompetence učitelek mateřských škol, In: KROPÁČKOVÁ, Jana. (ed.). *Idea a realita vysokoškolského vzdělávání učitelek mateřských škol na pedagogické fakultě*. Praha: Pedagogická fakulta UK Praha, 2007, s. 56 – 62

ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2004, 247 s. ISBN 80-246-0877-4.

TOMÁŠOVÁ, Alexandra. Požadavky na pedagogickou práci učitelky MŠ, In: KROPÁČKOVÁ, Jana. (ed.). *Idea a realita vysokoškolského vzdělávání učitelek*

mateřských škol na pedagogické fakultě. Praha: Pedagogická fakulta UK Praha, 2007, s. 138 – 140

VANĚK, Jan a Stanislav VRÁNA. *Česká mateřská škola do nového údobí*. 1. vyd. Praha: Ústřední učitelství a knihkupectví, 1946, 360 s.

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004, 190 s. ISBN 80-7315-082-4.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

WALTEROVÁ, Eliška. Proměna funkcí školy a rolí učitelů v kontextu vzdělávací reformy, In: WALTEROVÁ, Eliška. *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém: výstup projektu rezortního výzkumu MŠMT ČR č. LS 20007 : podpora práce učitelů: sborník z celostátní konference*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2001, s. 9 – 18, ISBN 80-7290-059-5.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů v jeho aktuálním znění. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-lednu>

Přílohy

Příloha č. 1 – Možnosti získání odborné kvalifikace pro učitele mateřských škol

Příloha č. 2 – Využití služeb péče a vzdělávání pro děti do 3 let

Příloha č. 3 – Dotazník pro rodiče dětí

Příloha č. 4 – Dotazník pro učitele

Příloha č. 1 – Možnosti získání odborné kvalifikace pro učitele mateřských škol

„(1) Učitel mateřské školy získává odbornou kvalifikaci

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů mateřské školy,

b) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů prvního stupně základní školy nebo vychovatelství nebo pedagogiku volného času nebo studijního oboru pedagogika a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy,

c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy¹⁾ v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy,

d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy,

e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání¹⁾ v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy,

f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů a vykonáním jednotlivé zkoušky⁸⁾, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce profilové části maturitní zkoušky z předmětu zaměřeného na pedagogiku předškolního věku, nebo

g) vzděláním podle odstavce 2 písm. a) nebo b).

(2) Učitel mateřské školy, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě nebo škole zřízené pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, získává odbornou kvalifikaci

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku,

b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na speciální pedagogiku, nebo

c) vzděláním stanoveným pro učitele mateřské školy podle odstavce 1 a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku“ (Zákon č. 563/2004)

Příloha č. 2 – Využití služeb péče a vzdělávání pro děti do 3 let

Země	Procenta dětí do 3 let
Dánsko	83
Švédsko	66
Norsko	61
Slovinsko	39
Finsko	36
Belgie	34
Nizozemí	29
Spojené království	26
Portugalsko	25
Francie	25
Itálie	19
Litva	19
Španělsko	18
Rakousko	11
Maďarsko	9
Německo	9
Polsko	2
Česká republika	1

Příloha č. 3 – Dotazník pro rodiče

Vážená paní, vážený pane.

Jsem studentka Pedagogické fakulty UK v Praze, obor Učitelství pro mateřské školy. Prosím Vás o vyplnění dotazníku, který je zcela anonymní a jehož výsledky budou podkladem pro mou bakalářskou práci s tématem Názory pedagogické a rodičovské veřejnosti na povolání učitele mateřské školy v souvislosti s péčí o děti mladší 3 let. Děkuji za pomoc.

S pozdravem Michaela Holá.

U všech otázek zaškrtněte pouze jednu z nabízených variant odpovědí, pouze v případě otázky 7. je možnost zaškrtnout více možností.

Váš věk se pohybuje v kategorii od:

- a) 19 – 29
- b) 30 – 39
- c) 40 – 49
- d) 50 a více

1) Jaké je vaše dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) střední
- c) vyšší odborné
- d) vysokoškolské – bakalářské
- e) vysokoškolské – magisterské
- f) vysokoškolské – inženýrské
- g) vysokoškolské – doktorské

2) Váš rodinný stav

- a) vdaná/ženatý
- b) svobodná/ý
- c) rozvedená/ý
- d) vdova/vdovec

3) jste spokojení s prací učitelek na této mateřské škole?

- a) Ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

4) Informace ze strany mateřské školy se dozvídám od:

- a) učitelky
- b) z tabule – nástěnky
- c) dítěte
- d) internetu
- e) ze třídních schůzek
- f) od jiných rodičů
- g) od ředitelky

5) Nabízí tato mateřská škola dostatečné množství aktivit?

- a) ano
- b) ne

6) Jaká byla Vaše kritéria při výběru zařízení pro vaše dítě/děti? (možnost označit více odpovědí)

- a) kvalifikovanost personálu
- b) přijetí dítěte
- c) vzdělávací program
- d) finanční požadavky
- e) vzdálenost od místa bydliště
- f) doporučení známých
- g) provozní doba
- h) umístění zařízení
- i) vlastní zkušenost
- j) nadstandardní péče o dítě

7) Jaký byl věk Vašeho dítěte/dětí při vstupu do mateřské školy?

8) Jaká byla délka Vaší rodičovské dovolené?

- a) dvouletá
- b) tříletá
- c) čtyřletá
- d) jiná

Pokud jste v předešlé otázce odpověděli odpovědí *a*) dvouletá, odpovězte na otázku:

9) Jaké jsou důvody kratší Vaší rodičovské dovolené?

- a) udržení si pracovní pozice
- b) budování kariéry
- c) finanční hledisko
- d) osobní zkušenost s dřívějším zařazením do zařízení než ve 3 letech

10) Navštěvovali jste někdy Vy osobně jesle?

- a) ano
- b) ne

11) Navštěvovalo někdy Vaše dítě jesle, či jiné zařízení pro děti mladší 3 let?

- a) ano a jaké
- b) ne

12) Jaký je Váš názor na umíst'ování dětí 2 – 3 letých v jeslích či dalších zařízeních? Jsou jesle vhodným zařízením pro děti dvouleté?

.....
.....
.....

13) Souhlasíte, aby se do mateřské školy přijímaly děti 2 – 3leté?

- a) ano
- b) ne

14) Hledali jste někdy informace možností péče o děti 2 – 3 leté?

- a) Pokud ano, kde
- b) ne

15) Současná nabídka institucí pečující o děti od 2 – 3 let, je podle Vás?

- a) dostačující
- b) nedostačující
- c) nevím, nedokážu posoudit

16) Jakou kvalifikaci považujete za potřebnou v péči o děti 2 – 3 leté?

- a) pedagogické
- b) zdravotnické
- c) pedagogické a zdravotnické
- d) jiné

17) Do jakého resortu by podle Vás měla být zařazena péče o děti mladší 2 – 3 leté?

- a) zdravotnictví
- b) sociální péče
- c) školství
- d) jiné.....

18) Podle Vašeho názoru je vhodné zařadit děti 0 – 2 leté do:

- a) mateřská škola – jeslová třída
- b) mateřská škola – věkově stejnorodá skupina
- c) jesle
- d) mateřská škola – věkově smíšená třída, skupina
- e) mikroškolka
- f) mikrojesle
- g) firemní jesle
- h) dětská skupina
- i) profesionální chůva
- j) rodina
- k) jiné

19) Podle Vašeho názoru je vhodné zařadit děti 2 - 3 leté do:

- a) mateřská škola – jeslová třída
- b) mateřská škola – věkově stejnorodá skupina
- c) jesle
- d) mateřská škola – věkově smíšená třída, skupina
- e) mikroškolka
- f) mikrojesle
- g) firemní jesle
- h) dětská skupina
- i) profesionální chůva
- j) rodina
- k) jiné

20) Podle Vašeho názoru je vhodné zařadit děti 3 - 6 leté do:

- a) mateřská škola – jeslová třída
- b) mateřská škola – věkově stejnorodá skupina
- c) jesle
- d) MŠ – věkově smíšená třída, skupina
- e) mikroškolka
- f) mikrojesle
- g) firemní jesle
- h) rodina

Děkuji za vyplnění dotazníku a v případě dalších Vašich otázek přidávám svou emailovou adresu - hola.mich@seznam.cz

Příloha č. 4 - Dotazník pro učitelky mateřských škol

Vážená paní, vážený pane.

Jsem studentka Pedagogické fakulty UK v Praze, obor Učitelství pro mateřské školy. Prosím Vás o vyplnění dotazníku, který je zcela anonymní a jehož výsledky budou podkladem pro mou bakalářskou práci s tématem Názory pedagogické a rodičovské veřejnosti na povolání učitele mateřské školy v souvislosti s péčí o děti mladší 3 let. Děkuji za pomoc.

S pozdravem Michaela Holá.

U všech otázek zaškrtněte pouze jednu z nabízených variant odpovědí.

1) Váš věk se pohybuje v kategorii od:

- a) 19 – 29
- b) 30 – 39
- c) 40 – 49
- d) 50 a více

2) Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

- a) střední
- b) vyšší odborné
- c) vysokoškolské – bakalářské
- d) vysokoškolské – magisterské

3) Souhlasíte s tím, aby mateřskou školu navštěvovaly děti 2 – 3 let?

- a) ano
- b) ne

4) Domníváte se, na základě vlastní zkušenosti, že současný režim v mateřské škole odpovídá i dětem mladším tří let (2 – 3 roky)?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím, nemám zkušenost

5) Domníváte se, že pro děti ve věku 2 – 3 let je vhodné uspořádání třídy:

- a) homogenní
- b) heterogenní
- c) je to jedno
- d) nevím

- 6) Na základě vlastní zkušenosti vnímáte z hlediska současného vybavení mateřské školy zařazení dětí od 2 – 3 let za:
- a) vhodné
 - b) nevhodné
 - c) nevím
- 7) Je podle Vašeho názoru snížení věkové hranice pro vstup do mateřské školy nejlepší variantou vyřešení nedostačující institucionální péče o děti ve věku od 2 – 3 let?
- a) pokud ano, zdůvodněte
.....
.....
 - b) pokud ne, zdůvodněte
.....
.....
- 8) Vyžadoval by podle Vašeho názoru nástup dětí od 2 – 3 let do mateřské školy změny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání?
- a) ano
 - b) ne
- 9) Vyberte důvod, proč byste doporučil/a docházku 2 – 3letého dítěte do mateřské školy?
- a) ekonomické důvody
 - b) kariérní důvod
 - c) umožnit kontakt s vrstevníky
 - d) odborné kvalifikované práce
 - e) větší možnost pobytu venku
 - f) pestrý učební a herní seznam
 - g) péče o mladší děti
 - h) nedal/a bych dítě mladší 3 let do MŠ
 - i) jiné
- 10) Proč byste nedoporučil/a docházku 2 – 3letého dítěte do mateřské školy?
- a) nedůvěra k cizí osobě
 - b) dítě mladší 3 let má být v rodině
 - c) upřednostňuji jiné formy péče
 - d) jiné

Pokuste se doplnit větu:

Respektování individuálních a vývojových potřeb 2 letých dětí zajistí nejlépe

Pokud bych měl/a mít ve třídě děti 2 – 3 leté, ve třídě by mohlo být maximálně dětí.

Děkuji za vyplnění dotazníku a v případě dalších Vašich otázek přidávám svou emailovou adresu - hola.mich@seznam.cz